PL ISSN 0546—1960
Nr INDEKSU 366714

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 20 (1827) ГОД XXXVI БЕЛАСТОК 19 МАЯ 1991 г. ЦАНА 800 зл.

На гастролях у Беластоку

Беларускі ТЭАТР

імя Янкі Купалы

Не заўважылі мы, як пралацела ўжо дзевятнаццаць гадоў, ад часу апошняга візіту Беларускага тэатра імя Янкі Купалы ў Беластоку.

Тым больш цешыць нас факт, што нарэшце пасля амаль трох гадовых перагавораў з кіраўніцтвам Беластоцкага тэатра імя А. Вянгеркі, гэты старэйшы беларускі тэатр ізноў наведае Беласточчыну. Праўда, умова аб супрацоўніцтве была падпісана ўжо два гады таму назад на Фестывалі ў Гародні і адбываўся ў гэтым часе абмен дэлегацыямі, аднак сённяшнія цяжкія матэрыяльныя ўмовы нашых тэатраў не дазвалялі прыняць большую колькасць гасцей.

Выручыла Міністэрства культуры Польшчы, якое падпісала ўмову з Міністэрствам культуры Беларусі. Менавіта яно сфінансуе дзесяцідзённую пабыўку 60-асабовага калектыву Беларускага тэатра імя Янкі Купалы ў Польшчы. Будзе гэта рэвізіт за гастролі Пазнанскага тэатра ў Мінску на Фестывалі славянскіх тэатраў.

Ну, а цяпер самае галоўнае. З якім рэпертуарам прыязджае беларускі тэатр? Будуць паказаны два спектаклі: „Крык на хутары" („Страсці па Аўдзею") Уладзіміра Бутрамеева (тэатр адкрыў гэтага маладога аўтара як пісьменніка, калі быў ён яшчэ настаўнікам з-пад Слоніма; цяпер ён вучыцца ў Маскве на Вышэйшых літаратурных курсах пры Літаратурным інстытуце імя Максіма Горкага) і „Вар'яцкае жыццё" Сямёна Злотнікава.

Гастролі Беларускага тэатра імя Янкі Купалы з Мінска адбудуцца ў Беластоку ў днях **27-30 мая** гэтага года. Спектакль „Крык на хутары" будзе пастаўлены 27 мая а гадзіне 18-ай і 28 мая два разы — а 11-ай і а 18-ай гадзінах. Два разы будзе пастаўлены спектакль „Вар'яцкае жыццё": 29 мая а гадз. 18-ай і 30 мая а 17-ай гадзіне.

Жадаючыя паглядзець беларускія спектаклі могуць купіць білеты ў касах Тэатра А. Вянгеркі і ў ГП БГКТ. Арганізатары вельмі зацікаўлены, каб як мага больш вучняў з Бельскага і Гайнаўскага беларускіх ліцэяў паглядзела гэтыя спектаклі. Магчыма нават, што будзе арганізаваны давоз вучняў аўтобусамі.

Пасля гастроляў у Беластоку Беларускі тэатр імя Янкі Купалы едзе ў Торунь на Міжнародны фестываль тэатраў, а яшчэ пазней — на гастролі ў Быдгашч.

У сваю чаргу Беластоцкі тэатр імя Аляксандра Вянгеркі выбіраецца на гастролі ў Мінск у наступным годзе.

І мы, і арганізатары гастроляў купалаўцаў у Беластоку спадзяемся, што гледачоў не забракне на ніводным з пяці запланаваных беластоцкіх спектакляў.

Ада Чачуга

„Крык на хутары" („Страсці па Аўдзею") — першая п'еса Уладзіміра Бутрамеева. Акцёраў тэатра імя Янкі Купалы і рэжысёра Валерыя Раеўскага гэты яркі драматургічны твор зацікавіў магчымасцю весці з гледачом шчырую, свабодную ад мінулых ідэйных і мастацкіх рэгламентацый размову пра лёс чалавека XX стагоддзя, пра яго душу і мараль, разбурэнне якой на Беларусі пачалося на пераломе 20—30 гадоў. І справа нават не ў канкрэтнай гістарычнай прывязанасці да падзей, калі таталітарным актам знішчаўся нармальны, натуральны склад сялянскага жыцця, — гэты згубны працэс, на жаль, яшчэ не спынены. Селянін Аўдзей у выкананні народнага артыста Беларускай ССР Генадзя Аўсяннікава ніяк не можа зразумець і ніколі не зразуме, у чым яго віна, — ён перакананы, што трэба ўсёй сям'ёю чэсна жыць і працаваць, і ў гэтым — радасць, шчасце, вышэйшы сэнс і боскае наканаванне жыцця".

(З праграмы)

З паездкі ў Гродна

На запрашэнне прарэктара Гродзенскага універсітэта праф Сяргея Габрусевіча і Абласнога аддзялення Савецкага фонду культуры ад 30 сакавіка да 3 красавіка гэтага года ў Гродне пабывалі старшыня ГП БГКТ Аляксандр Баршчэўскі, яго намеснік Аляксандр Іваноўскі, старшыня літаб'яднання „Белавежа" Ян Чыквін, старшыня ГРК БГКТ Уладзімір Юзвюк, старшыня Грамадскага камітэта пабудовы Беларускага музея ў Гайнаўцы Канстанцін Майсеня і журналістка „Нівы" Міра Лукша.

Трапілі мы на жахлівы для гараднян перыяд павышэння цэнаў на асноўныя тавары і бясконцых дыскусіі на гэту тэму. Усё ж ад некалькіх дзесяцігоддзяў у СССР упершыню глабальна парушана стабільнасць цэнаў.

Усіх нас зычліва прыняў на сваёй кватэры прарэктар С. Габрусевіч, а затым госці падзяліліся на групы да выканання акрэсленых заданняў. Я апынуўся сярод нашых выкладчыкаў Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта дацэнтаў А. Барскага і Я. Чыквіна. Усе мы былі ўдзельнікамі ўрачыстага адкрыцця новага факультэта беларускай літаратуры і культуры Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта.

Уладкаваннем няпростых спраў кальпартажу „Нівы" і беларускіх календароў БГКТ заняўся А. Іваноўскі. Абмяркоўваліся таксама цяжкасці запачаткавання турыстычнага руху, а можа абмену пасля падпісання пагаднення паміж БГКТ і Фондам культуры ў Гродне. Трэба адзначыць, што нашыя супольнікі хутчэй падрыхтаваліся да масавага турызму і ўжо выказалі жаданне пачаць яго неадкладна. На жаль, БГКТ такога распазнання патрэб і магчымасцей яшчэ не мела. Але бадай і зацікаўленасць нашых грамадзян экскурсіямі ў Гродна, або далей у БССР, не надта вялікая.

Пашырэннем кантактаў з установамі, зацікаўленымі эвентуальным тавараабменам, можа нават грашовымі гандлёвымі разлікамі, займаўся К. Майсе-

(Працяг на стар. 5)

ФІЛЬМ ПРА БРАНІСЛАВА ТАРАШКЕВІЧА

Размова з АРСЕНЕМ ЛІСАМ, старэйшым навуковым супрацоўнікам Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

— Вы прыехалі ў Польшчу са здымачнай групай беларускага тэлебачання ў досыць нетыповай для сябе ролі — як сцэнарыст дакументальнага фільма пра Браніслӑва Тарашкевіча... Але, калі толкам падумаць, каму ж іншаму пісаць сцэнарый пра Б. Тарашкевіча, як не аўтару кніжкі аб ім („Браніслаў Тарашкевіч", Мінск 1966)? Ці можна пачуць ад вас слоў колькі пра канцэпцыю фільма?

— Мы рэалізуем фільм для праграмы „Летапіс". Хацелася б прадставіць постаць Б. Тарашкевіча як найбольш шматграннага, гэта значыць, выявіць ягоную асобу ў трох найістотных іпастасях: як навукоўца-мовазнаўцы, укладальніка першай граматыкі беларускай мовы, як грамадскага і палітычнага дзеяча, лідэра беларускага палітычнага руху ў Заходняй Беларусі, і як літаратара менавіта, перакладчыка „Пана Тадэуша" і „Іліяды", палымянага беларускага публіцыста... Бяда ў тым, што экраннага часу ў нас няшмат: усяго дваццаць хвілін, раздзеленых на дзве дзесяціхвілінныя „серыі"...

— Фактычна, з часам небагата. Ці верагодна тое, што зняты вашай групай матэрыял можа паслужыць і больш дэталёваму асвятленню гэтай выдатнай постаці ў гісторыі Беларусі?

— Трэба прызнацца, што на гэта мы пацяху і разлічваем. Набліжаюцца сотыя ўгодкі з дня нараджэння Б. Тарашкевіча (1992), зусім магчыма, што акрамя гэтага сігнальнага фільма для „Летапісу" нам давядзецца расказаць пра нашага героя больш падрабязна.

— Што зроблена вашай групай зараз?

— Пачалі мы здымаць фільм у Радашковічах, запісалі жонку Б. Тарашкевіча Веру Андрэеўну. У Радашковічах Тарашкевіч бываў, у пачатку 20-х, у А. Уласава, рэдактара „Нашай Нівы",

(Працяг на стар. 7)

АД ПАЧУЦЦЯ СОРАМУ ДА ПАЧУЦЦЯ ГОНАРУ

— 39 —

Па сутнасці ўсё, што я пішу ў гэтым цыкле, вынікае з маёй веры ў магчымасць адраджэння беларускай нацыянальнай свядомасці і адраджэння беларускай нацыянальнай мовы. І таму разглядаюся вакол сябе і тут, на Беласточчыне, і ў БССР, а таксама сярод беларускай эміграцыі. Аб беларускай эміграцыі ў Амерыцы пісаў я ўжо многа разоў і заўсёды падкрэсліваў выключную кансалідацыю беларусаў вакол нацыянальнай беларускай ідэі. І сам не ведаю, чаму не пісаў аб беларускай эміграцыі ў Англіі. Тым болей гэта дзіўна, што ў Амерыцы я быў усяго два разы, а ў Англіі дзесяць разоў, дзякуючы чаму намнога лепш ведаю англійскіх беларусаў, чым амерыканскіх.

У Англіі знаходзіцца параўнаўча нямнога беларусаў. Колькі? Па сутнасці я не ведаю. На так пастаўленае пытанне англійскія беларусы падаюць вельмі розныя лічбы, ад трохсот да некалькіх тысяч. Хто яны? Галоўным чынам гэта салдаты Андэрса. У вайне 1939 года трапілі яны як салдаты польскай арміі ў савецкі палон і павандравалі, як правіла, у савецкія шахты. Сербануўшы ў іх бяды, калі Сікорскі вербаваў салдат у сваю армію, амаль усе беларусы падаваліся за палякаў і дзякуючы гэтаму вырваліся з палону і шахтаў. Праз Іран, Егіпет і Італію, ваюючы з немцамі, ішлі ў Англію. Многія з іх пасля вайны вярнуліся дамоў. Адносілася гэта асабліва да беларусаў з Беласточчыны. Тыя, хто выводзіўся з земель, якія апынуліся ў межах БССР, пабаяліся вяртацца і засталіся. Вось з іх і ўфармавалася галоўным чынам беларуская эміграцыя ў Англіі.

Англійскай эміграцыі пашанцавала. Сярод эмігрантаў былі каталіцкія ксяндзы-мар'яны з моцнай беларускай свядомасцю. Былі яны, несумненна, найбольш адукаванымі сярод беларусаў, што давала ім магчымасць адыгрываць галоўную ролю ў беларускім руху. На чале мар'янаў стаяў чалавек выключнай дабрыні, пазнейшы біскуп Часлаў Сіповіч. Удалося яму сабраць вакол сябе не толькі значную групу ксяндзоў і манахаў-мар'янаў, але і амаль усіх англійскіх свядомых беларусаў, нягледзячы на тое, што з'яўляюцца яны ў большасці праваслаўнымі. Біскупу Сіповічу і яго галоўнаму памочніку — святару, сённяшняму апостальскаму візітатару Аляксандру Надсону ўдалося сабраць матэрыяльныя сродкі і купіць чатыры прыгожыя будынкі, у якіх змяшчаецца сёння уніяцкая царква, бібліятэка і музей імя Ф. Скарыны. Групы беларусаў знаходзяцца і ў іншых гарадах Англіі, асабліва ў Манчэстэры і Брадфардзе. Якраз у гэтым горадзе жыве наш зямляк з Пасынак Янка Ясвіловіч. Рэлігійна беларусы Англіі падзеленыя. Большасць з іх праваслаўныя, меншасць — католікі і уніяты. Аднак успомнены Беларускі цэнтр, у якім вылучаецца перад усім Бібліятэка імя Скарыны, дзейнічае на лонданскіх беларусаў, як магніт на жалезныя апілкі.

Вялікую ролю ў захаванні еднасці англійскіх беларусаў адыгрывае Янка Міхалюк, які ўзначальвае Англа-беларускае таварыства. Янка Міхалюк мае цудоўную сям'ю — жонку і трох сыноў. Усю сваю энергію і час укладвае ён у ідэю актыўнага функцыянавання Беларускага цэнтра. Надсону і Міхалюку ўдалося згрупаваць не толькі англійскіх беларусаў, але і прыцягнуць да супрацоўніцтва карэнных англічан: Джэймса Дынглі, Арнольда Макміліна і жыхара Англіі, француза па паходжанню Гі дэ Пікарда. Усе яны вывучылі беларускую мову і заўсёды, калі іх бачу і слухаю, агортвае мяне сорам за ўсіх тых беларусаў, якія, жывучы на роднай зямлі, загубілі беларускую мову, а часта нават сталіся яе праграмнымі ворагамі.

Алесь Барскі

З мінулага тыдня

Згодна канцэпцыі рэформаў — прэзідэнт Рэчыпаспалітай Польскай **Лех Валэнса** рэалізуе сваю праграму. У гэтай праграме прадбачана таксама рэалізацыя ўзгодненага візіту ў Савецкі Саюз. Вызначэнне карыснага тэрміну адбываецца дыпламатычным шляхам, гаворыцца ў заяве прэсавага прадстаўніка прэзідэнта **Анджэя Джыцімскага** пасля таго, як прэсавы прадстаўнік прэзідэнта СССР **Віталій Ігнаценка** сказаў, што візіт Леха Валэнсы ў Маскву адтэрміноўваецца не па ініцыятыве СССР.

Гадавіна перамогі адзначалася ў гэтым годзе 8 мая (а не 9-га, як раней). Віцэ-міністр нацыянальнай абароны Януш Анышкевіч пракаментаваў, што „проста мы перайшлі з маскоўскага часу на сярэдне-еўрапейскі“. Акт капітуляцыі немцаў амерыканцы прынялі 8 мая.

Беластоцкія чыноўнікі прымуць удзел у паломніцтве ваяводы і працаўнікоў дзяржаўнай адміністрацыі ў Чанстахову. Пілігрымка пачынаецца 18 мая.

Пажарнікі пратэстуюць. У адкрытым лісце, адрасаваным грамадству, яны пішуць: „Зразумейце нашы патрэбы! Мы змагаемся выключна за стварэнне пажарнікам умоў, якія дазволяць нам лепш, больш эфектыўна і бяспечна дзейнічаць у вашай справе...“

Сенат Варшаўскага універсітэта адмоўна аднёсся да прапановы стварыць у Філіі ВУ у Беластоку дзве кафедры катахетыкі: каталіцкай і праваслаўнай. Восенню мінулага года Каталіцкі касцёл і Праваслаўная царква звярнуліся з просьбай да ўлад Філіі наладзіць супрацоўніцтва у падрыхтоўцы настаўнікаў рэлігіі. Прапанова Касцёла і Царквы была прынята і Рада Гуманітарнага аддзялення Філіі УВ збіралася адкрыць трохгадовую прафесіянальную студыю.

У царкву ў Кленіках узламаліся зладзеі, якія ўкралі 300 тысяч злотых. Знішчаны былі таксама царскія вароты, якія паходзілі са старой царквы, згарэўшай у 1973 годзе. Злачынцы ўжо выяўлены і знаходзяцца ў арышце.

У Беластоку праходзіла навуковая канферэнцыя, прысвечаная даследаванням паўночна-ўсходніх земель Польшчы. Адбывалася яна ў 30 гадавіну канферэнцыі, на якой было заснавана Беластоцкае навуковае таварыства. На пленарным пасяджэнні былі прачытаны два даклады: праф. **Станіслава Александровіча** „Роля Беластоцкага навуковага таварыства ў даследаваннях мінулага паўночна-ўсходніх земель Польшчы“ і праф. **Альжбеты Смулковай** „Сацыялінгвістычныя пытанні польска-літоўска-беларускага пагранічча“.

„Пабрацімчыя справы. Польшча і Усход“ — пад такім лозунгам праходзіў сімпозіум у Супраслі. Яго арганізатарамі былі: рэдакцыя часопіса „Плюс“ і выдавецтва „Вэрсус“.

18 мая ў Вільні адбудзецца перахаванне Івана Луцкевіча (з Закапанага на могільнік Роса). У інфармацыі пра гэтую ўрачыстасць, якая друкавалася ў двух папярэдніх нумарах „Нівы“, у загалоўку было памылена імя, за што ў чытачоў і арганізатараў урачыстасці просім прабачэння.

Хай жыве дружба!

Прыемны сюрпрыз беларусам Літвы зрабілі напярэдадні Вялікадня беларусы Польшчы, у прыватнасці, сябры Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Гданьску Алена Глагоўская, Ганна Іванюк, Міхась Куптэль і іншыя, якія сабралі і даслалі на адрас беларускіх згуртаванняў у Літве звыш дзесяці пасылак з прадуктамі харчавання. Былі тут і цукеркі, і печыва, і кава, і гарбата, і многае, многае іншае — усяго не пералічыш.

Усе гэтыя прадукты часткова ўжо трапілі (а рэшта трапіць) дзецям беларускіх нядзельных школак у Вільні, хворым ды адзінокім людзям сталейшага ўзросту, пойдуць на прыёмы нашых гасцей.

У сувязі з гэтым хачу выказаць ад імя Таварыства беларускай культуры ў Літве і клуба „Сябрына“, а таксама ад імя ўсіх беларусаў Вільні і Віленскага краю ўсім, хто меў тое ці іншае дачыненне да гэтай акцыі міласэрнасці ў такі складаны для нас час, шчырую падзяку.

Хай жыве і мацнее дружба між беларусамі Літвы і Польшчы, беларусамі ўсяго свету.

Жыве Беларусь!

З найлепшымі пажаданнямі сябра Клуба „Сябрына“ і Таварыства беларускай мовы ў Літве

Людвіка Кардзіс

АБ'ЯВА

Напісаў нам мастак з БССР, які просіць дапамагчы яму падпісацца на двухмесячнік „Projekt“. Зараз у іх падпіска на польскія выданні не вядзецца. А можа хтосьці з нашых чытачоў захоча дапамагчы выпісаць яму жаданы часопіс? Вось яго адрас: 213410, Беларусь, Магілёўская вобласць, г. Горкі, вул. Матросава д. 20, Алег Якімовіч.

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

МІКОЛА ЕРМАЛОВІЧ У СТУДЭНТАЎ НА ФІЛІІ

17 красавіка гэтага года ў Філіі Варшаўскага універсітэта ў Беластоку выступіў беларускі гісторык Мікола Ермаловіч, аўтар кнігі „Старажытная Беларусь". На сустрэчы прысутнічалі студэнты беластоцкіх навучальных устаноў, мясцовыя нашы гісторыкі ды журналісты „Нівы" і „Часопіса". Спадар Ермаловіч засяродзіўся ў сваім дакладзе на тэме фальсіфікацыі беларускай гісторыі.

Геаграфічнае палажэнне Беларусі дэтэрмінавала ейны гістарычны лёс. Факт, што займае яна тэрыторыю на сутыку Усходу і Захаду, тэрыторыю, на якой маюцца важныя ключавыя пункты, валоданне якімі адчыняла адным суседзям дарогу на Усход, а другім на Захад, абцяжарваў нашу гісторыю. Гэткая сітуацыя патрабавала ад беларускага народа выключных здольнасцяў і вытрымкі, каб зберагчы сваю тэрыторыю, культуру і мову. На працягу доўгіх стагоддзяў права беларускага народа на асобнасць і месца ў гісторыі аспрэчвалася. Фальсіфікацыя беларускай гісторыі асабліва ўзмацнілася ў савецкі час. Найбольш шкодзіў беларусам тэзіс аб бездзяржаўнасці Беларусі, маўляў, Беларусь на працягу ўсёй сваёй гісторыі дзяржаўнасці не мела і толькі ў выніку кастрычніцкага перавароту бальшавікі ўпершыню ўручылі гэту дзяржаўнасць беларускаму народу. Такім чынам беларусаў ставілі на ўзровень нейкіх пячорных людзей і чорнарабочых, якія працавалі на сваіх суседзяў. Беларусаў вечна заваёўвалі: спярша Кіеў, пазней Літва, Польшча. І толькі адна Расія быццам бы вызваліла Беларусь ад усіх гэтых прыгнятальнікаў. У савецкай гістарыяграфіі існаваў адзін такі тэзіс, які асабліва папулярызаваўся на Беларусі: паколькі ўсе народы ідуць да камунізму, які абазначае еднасць інтарэсаў, дык народы гэтыя павінны зліваццa, паступова трацiць свае нацыянальныя адметнасці. Каб навукова абгрунтаваць гэты тэзіс, гісторыкі заглядалі ў старажытнасць ды казалі, што калісьці існавала адна старажытнаруская народнасць, з якое і выдзяліліся тры братнія народы — беларускі, рускі і ўкраінскі. Указвалася тут на часы Кіеўскай Русі. Аднак жа, з канца X стагоддзя Полацкае княства, якое займала вялікую частку сучаснай Беларусі, выступае ў гісторыі як самастойнае дзяржаўнае ўтварэнне, якое на дадатак пастаянна змагаецца з Кіевам за сваю самастойнасць. У такім кантэксце казаць пра беларускі народ як частку агульнарускай народнасці пазбаўлена сэнсу. Якім чынам утвараліся беларуская, руская і ўкраінская народнасці? Утварэнне іх звязана з славянскім засяленнем тэрыторый Беларусі, Расіі і Украіны. На тэрыторыі гэтыя славяне даходзілі ў розныя часы, у сувязі з чым працэс тварэння народнасцяў цягнуўся праз некалькі стагоддзяў. Утварэнне той ці іншай народнасці было абумоўлена тым, якія плямёны пражывалі на данай тэрыторыі да прыходу славян. На тэрыторыі Беларусі ў гэты час жылі балцкія плямёны (продкі сучасных літоўцаў і латышоў), на тэрыторыі Расіі — угра-фінскія плямёны, а на тэрыторыі Украіны — цюркска-іранскія. У залежнасці ад таго, на які з гэтых трох субстратаў трапілі славяне, ад гэтага і пачалося фармаванне беларускай, рускай і ўкраінскай народнасцяў: беларускай на балцкім субстраце, рускай — на угра-фінскім, украінскай — на цюркска-іранскім. З гэтага відаць, што аніякай агульнарускай народнасці фактычна не магло быць. Ідучы далей, вядома, што народнасць з'яўляецца надзвычай устойлівай грамадскай еднасцю — калі яна ўжо ўтворыцца, дык яе не так лёгка разбурыць. Калі дапусціць факт існавання адной агульнарускай народнасці, дык што гэта была за народнасць — утварылася недзе, як кажуць даследчыкі, у палове IX стагоддзя, а ўжо ў пачатку XII распалася. Ці можна такі падыход да справы лічыць сур'ёзным? Хопіць глянуць на беларускую народнасць, якую стагоддзямі з абодвух, альбо і болей, бакоў імкнуцца падняволіць і разбурыць, а яна не толькі што не ўмірае, але жыве ды ўвесь час уваскрасае.

Аляксандр Максімюк
Фота аўтага

Падчас сустрэчы.

БАС у АМЕРЫЦЫ

Споўнілася тое, што многія жартам прадказвалі ўжо ладных пару год таму — узнік гуртох БАСа ў Злучаных Штатах Амерыкі.

Аб стварэнні гуртка ўсур'ёз пачалі мы думаць у часе летняй сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі ў Кліўлендзе, куды з'явілася больш за дзесятак басаўцаў. Пакуль здолелі зноў сабрацца такою грамадою, прайшлі тры месяцы. Нарэшце, 25 лістапада, сабраліся ў хаце Сельвесюкоў у Нью-Брансвіку, штат Нью-Джэрсі, які між сабою называем „родным Нью-Джэрсі". Гэтага дня заснавалі гурток і выбралі кіраўніцтва (праз аклямацыю, чым даказалі, што не парываем са сваімі цывілізацыйнымі каранямі). Прэзідэнтам гуртка стаў Валік Сельвясюк, скарбнікам — Бася Кучынская, а сакратаром ніжэй падпісаны (дзякуй Богу скончылася ўжо мая мука). Адзінай мэтай існавання гуртка, калі не лічыць наяўнага факту, што няма жыцця без роднай арганізацыі, з'яўляецца зборка грошай на дапамогу БАСу на бацькаўшчыне. Дзеля гэтага сябры гуртка ападаткаваліся на 5 долараў у месяц і глыбока задумаліся над спосабамі павелічэння сціплых фондаў. Пачалася дзейнасць.

На калядаванне спалучылі мы свае сілы з Аб'яднаннем беларуска-амерыканскай моладзі. Спяваць было цяжка, бо што ні проба, дык іншы дырыжор. Калі Пятро Скепка цягнуў на беластоцкую ноту, дык Ала Орса-Рамана на амерыканскую. Усё-ткі пад канец снежня, упэўнена ведзеныя Віктарам Турам і падмацаваныя праслаўленым у тутэйшым грамадстве крупніком спадарства Рагуляў (рэцэпт мае Мірак Пякарскі), абкалядавалі мы ўвесь Нью-Йорк, закончыўшы наш рэйд на парты ў Ані Бартуль. Крупніку ў Ані не было, таму пілі што папала (я — чысты „Абсолют").

На другі дзень пайшлі цэлай кампаніяй на славянскі канцэрт. Атмасфера як на агляздзе беларускай песні ў Беластоку, толькі багацей (Лінкольн-сентэр). Былі ўсе апрача чэхаў. Выступалі затое маравы, якім, відаць, ужо з чэхамі не па дарозе. Югаславы выконвалі македонскія танцы з Балгарыі, але не ведаю, што станецца з ансамблем, калі

(Працяг на стар. 5)

ШАНОЎНАЯ РЭДАКЦЫЯ, „НІВА"!

Перастаў я ўжо пісаць у „Ніву", ды і вас наведваць, але з вашым тыднёвікам пакуль што не развітваюся. Але надыйшла такая хвіліна (адным словам бяда), што мушу развітацца з гадавікамі „Нівы" ды не толькі, бо маю шмат іншых часопісаў, ды ўсе яны пераплеценыя, у цвёрдых вокладках, і шмат іншых цікавых кніжак, якіх за сваё жыццё назбіраў нямала (на польскай і рускай мовах). Што мяне прымусіла ліквідаваць бібліятэку? Было ў мяне трое дзяцей, яны пайшлі ў свет, маюць свае кватэры, ды такія цесныя, што на мае кніжкі няма месца, а шкада, каб усё прапала. Я сабе нярaз шкадаваў на лагодачкі, а на кніжкі ды газеты ад малых год грошай не шкадаваў. Прыходзіць той час, што трэба будзе пакінуць гэты свет, ды на пахаванне і труну сабе і жонцы хачу мець свае грошы. Спадзяюся, што неўзабаве вы напішаце ў „Ніве" (мае дзеці павядомяць вас), што ваш карэспандэнт, пастаянны чытач Э. Ш., ужо развітаўся з „Нівай" і з гэтым светам.

А цяпер да справы. Які з мяне гаспадар? Мне 79 год, зямлі ворнай крыху, больш за 1 гектар. Жонка была ў бальніцы 20 дзён і трэба рабіць аперацыю ў касцяных суставах, ды хворая на сэрца і высокі ціск у яе. Трэба ісці да прыватных лекараў, а грошай няма адкуль браць. Дзеці не дапамогуць, бо ў іх свае беды і свае сем'і. Пастанавіў я свой збор кніжак і часопісаў распрадаць пры вашай дапамозе. Можа хто з чытачоў або журналістаў захоча мець пераплецены камплект „Нівы", а можа рэдакцыі прыдалося б мець што-небудзь з майго збора, але зазначаю, што ўсё за грошы. Хачу прадаць наступныя гадавікі часопісаў: „Ніва" (ад 1975 года да сёння), „Огонёк" (1955, 1957, 1959), „Крокодил" (1955, 1957, 1962, 1978), „Беларусь" (1957), „Советское фото" (1962), „Советский фильм" (1962), „Nowa Wieś" (1956, 1957, 1958), „Przyjaciółka" (1949, 1953, 1978), „Magazyn filmowy" (1969, 1972, 1979), „Karuzela" (1963, 1973, 1975, 1988, 1990), „Szpilki" (1987, 1989), „Mucha" (1950, 1951).

Яшчэ маю даваенныя каталіцкія выданні: „Przewodnik Katolicki" (5 гадавікоў), „Rycerz Niepokalanej" і іншыя. За „Ніву" прапаную сённяшнюю цану (1 экз. 1200 зл. з даручэннем, 1200×52=62.400 зл. плюс пераплёт). Маю шмат цікавых кніжак і школьных падручнікаў. На гэта ўсё я грошай не шкадаваў. Ляпей кніжку купіў, чым чарку выпіў. А за гэта ўсё цяпер хачу здабыць трошкі грошай.

Эдуард Шчасновіч

Мой адрас:

Edward Szczęsnowicz
w. Szczęsnowicze 17
16-104 Babiki

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Царква ў Драгічыне.

Мал. У. Петрука.

ЗНОЎ ПРАПАЛІ ІКОНЫ

13 красавіка абакралі царкву ў Гурове-Ілавецкім. Людзі раніцай заўважылі адчыненыя дзверы і паведамілі паліцыю. Выявілася, што зладзеі, зламаўшы тры замкі, укралі 16 ікон. Айцец Міраслаў Астапкевіч з Лідсбарка-Вармінскага не патрапіў назваць вартасць украдзеных ікон, бо... не была зроблена дакументацыя.

Чаму не ва ўсіх нашых цэрквах праведзена інвентарызацыя ікон і каштоўных прадметаў?! Чаму цэрквы так кепска забяспечаны перад зладзеямі?! Няўжо прападаць нашым святыням?!

Андрэй Гаўрылюк

РЭГЛАМЕНТАВАНАЯ ДРУЖБА

На днях зайшла ў рэдакцыю наша чытачка, каб паскардзіцца на парадкі ў Дзяржаўным натарыяльным бюро ў Беластоку. Хацела яна аформіць запрашэнне для сваякоў з СССР. І хаця не было ўжо кліентаў і панечка натарыус была свабодная (была тады гадзіна 9.30, а запрашэнні афармляюць да 10.00), аднак пасведчыць запрашэнне не ўдалося. Раздражненая натарыус у не надта ветлівай форме паясніла, што кожны дзень абслугоўваецца толькі сто кліентаў. А яна, на сваё няшчасце, была ў гэты дзень сто першай асобай, жадаючай запрасіць савецкіх гасцей.

— Ці патрэбная такая строгая рэгламентацыя? — здзіўляецца наша чытачка і мы разам з ёю.

(л)

ТАВАРЫШЫ ДЭМАКРАТЫ

Калі наслухаешся сённяшніх нашых авангардных дэмакратаў і прыхільнікаў плюралізму, прытым людзей глыбока веруючых (з тым характэрным запалам нэафітаў), міжволі пачынаеш баяцца, што ў пекла давядзецца ісці адзінока. А яшчэ страшней робіцца, калі бачыш, што ў дэмакратычным авангардзе шпараць тыя самыя, якія гадоў пару таму шпарылі ў авангардзе аўтакратычным. Міжволі пачынаеш сумнявацца, ці знойдзеш сабе месца тут, на зямной юдолі, пасля заканчэння гэтай эпахальнай змены палітычнага ладу.

Яшчэ нядаўна, у папярэднім авангардзе, таварышы паўтаралі: „Дзякуючы Польскай аб'яднанай рабочай партыі мы шчаслівыя, мы дыхаем, мы жывем, грошы і слушныя погляды маем". А калі крыху вышэйшы таварыш уставаў і пачынаў балабоніць пра свабоду, адвечную талерантнасць пануючай нацыі і непарыўную дружбу братніх народаў, вочы ніжэйшых таварышаў завалакаліся імглою, твары набывалі шчасна-прыдуркаваты выгляд і наступаў стан унітарнага экстазу. Праз гэтага медыума (другога, трэцяга або чацвёртага сакратара) таварышы злучаліся са сваёй адзінай і любімай (Партыяй). Пачуццё было так агромністае і шчырае, што параўнаць яго выпадае адно са станам душы першы раз у жыцці закаханага чалавека.

І вось сталася няшчасце — Любімая зрабіла сабе харакіры. Больш шпаркія Яе любоўнікі кінуліся ўроссып, крычучы пра таталітарызм, які іх пакрыўдзіў, адурманіў і г.п. Яны былі гатовыя сваю чыстую, неабмежаваную і заўсёды маладую чуллівасць пераліць на кожную сілу, якая дасць ім гарантыю на камфорт, што мелі дагэтуль. Толькі нешматлікім удалося дапасці і прысмактацца да „новай вядучай сілы" і дэманстраваць сваё захапленне яе прыгажосцю. Значная большасць засталася ззаду без надзеі на так каласальныя экстазы, як у мінулым, але на малыя — чаму не? Будзьма справядлівымі, адзначаючы, што знайшліся і такія, якія махнулі рукою на вышэй згаданае і ў аніякія экстазы кідацца ўжо не намераны. Яны нас тут не цікавяць, бо чым жа цікавы чалавек, які свае паводзіны пачынае вызначаць этычнай меркай? І вялікая, і малая літаратура, і публіцыстыка грэбуюць падобнымі індывідуамі. На гэтай несправядлівасці і трымаецца ўсё годнае ўвагі пісьменства: перавагу мае экстатычная разбэшчанасць, а не занудлівае маралізатарства.

З увагі на вышэй сказанае мы не намераны, памкнуўшыся напісаць пра „беларускі дэмакратычны авангард", прыкладаць да яго этычную мерку, бо яна, бадай, толькі адсуне нас ад сутнасці гэтага феномену.

Распад ПАРП выклікаў у бэгэкатоўскіх авангардзістаў стан шоку, мякка кажучы. Адзін з іх, сталы фельетаніст „Нівы" (40 гадоў ПАРП-аўскіх экстазаў), зараз як апантаны паўтарае: „Наш рух, наша Таварыства не можа вязацца з ніякай партыяй, з ніякай палітычнай сілай". Гэта, на першы погляд, нагадвае закаханага да скону, які раптам страціў сваю адзіную і клянецца сабе: „ніколі больш і з нікім". Калі так, то гэта ідэальна тлумачыла б тое, чаму ён маладых людзей з палітычнага беларускага руху называе сталіністамі і г.п. Альбо, можна яшчэ думаць, узнікненне беларускага палітычнага руху ірытуе фельетаніста таму, што парушае павагу жалобы пасля распаду „адзінай і любімай". Ды нічога тут падобнага. За пару апошніх месяцаў мне давялося ўжо тры разы чуць публічныя выступленні фельетаніста, у якіх ён распавядаў, як панура жылося беларусам у Польшчы пад камуністычнай уладай усе гэтыя 45 гадоў і які кашмарны лёс беларускай нацыі па ўсходні бок керзанскай мяжы. У сувязі са зменамі, якія

З ДАКУМЕНТАЎ ГЕНЕРАЛЬНАГА ШТАБА (II АДДЗЕЛА), ВАРШАВА, 1928.

— 40 —

РАЗДЗЕЛ XX

Літоўска-савецкі трактат ад дня 19.VII.1920 г. Цэнтральная Літва — дня 9.X.1920. Праекты Гіманса. Спроба пагаднення ўрада Ластоўскага з Польшчай у часе рыжскай канферэнцыі.

Калі летам 1920 года польскае войска адыходзіла пад напорам бальшавіцкага наступлення, літоўцы пастанавілі выкарыстаць гэту сітуацыю, каб атрымаць тэрыторыі, на якія прэтэндавалі. З гэтай мэтай 19 лютага 1920 года быў падпісаны ў Маскве трактат паміж Каўнаскай Літвой і РСФСР, на падставе якога Літва атрымала ўсю спрэчную дагэтуль тэрыторыю ўключна з Вільняй, Гародняй, Лідай, Ашмянамі, Свянцянамі, цэлым Азёрскім паветам, часткай Віленскага. Сакольскага паветаў і г.д. Узамен за такое ўступства, Літва згадзілася на пераход праз названую тэрыторыю ваюючых з Польшчай савецкіх войск. Апрача гэтага, літоўскае войска перакрочыла „лінію Керзана“, якая размяжоўвала польскі элемент ад літоўскага, уварвалася ў этнаграфічную Польшчу, заняўшы Сувалкі, Сейны, атакуючы без аб'яўлення вайны падраздзяленні польскіх войск. Такім чынам дня 14 ліпеня літоўцы занялі Вільню.

Іх панаванне на занятых тэрыторыях не было доўгатрывалым. Польшча зраклася этнаграфічных літоўскіх земляў у паўночнай частцы былой Сувальскай губерніі, аднак лічыла, што Гародзеншчына, а перад усім Віленшчына павінны ўвайсці ў склад польскай дзяржавы.

І таму польскія войскі ў пераможным контрнаступленні 1920 года, ачышчаючы польскія землі ад бальшавікоў, вызвалілі Сейны і Сувалкі ад літоўскіх войск, а 9 кастрычніка 1920 года ген. Жалігоўскі заняў Вільню. Маскоўскі трактат, заключаны паміж Літвой і РСФСР, аказаўся пустой пісулькай.

Была створана цэнтральная Літва са сталіцай у Вільні. Панавала ў ёй „Кіруючая камісія“.

Літоўцы пры дапамозе дыпламатычных захадаў дамагаліся ад дзяржаў уключэння ў склад Літвы Віленшчыны. Захад разумеў, што Польшча дабравольна Вільні не зверне. У сувязі з гэтым Ліга нацый запрапанавала правесці плебісцыт, на што Літва не згадзілася. Тады Ліга нацый запрапанавала праект Гіманса, які датычыў аб'яднання Літвы і Польшчы. Польшча гэты праект патрактавала як падставу да дыскусіі. Літоўцы, аднак, у далейшым супрацьстаўляліся. Хаця гэты праект прымаў пад увагу многія з іх патрабаванняў, калі літоўцы не прынялі мадэрнізаванага праекту Гіманса, які браў пад увагу многія іх пажаданні, Ліга нацый прыйшла да вываду, што яе місія скончана, тым болей, што праект быў адкінуты таксама Польшчай.

Тагачасны начальнік Польскай дзяржавы Юзэф Пілсудскі лічыў, што лёсы праблематычнага краю павінна вырашыць насельніцтва. Згодна з гэтым, улады прыступілі да арганізацыі выяўлення волі насельніцтва Віленшчыны. Было пастаноўлена склікаць Віленскі Сейм, які меў акрэсліць свае адносіны да Польшчы. Справа выбараў будзе прадстаўлена ў далейшай частцы гэтай працы.

(Працяг будзе)

БАС У АМЕРЫЦЫ

(Працяг са стар. 3)

Югаславія трэсне. Сёлета адбылося без скандалаў, але летась харваты абзывалі сербаў „сабакамі“ (магчыма таму, што харваты былі амерыканскія, а сербы канадскія).

За першынство, зразумела толькі ганаровае, бо аніякага конкурсу не было, змагаліся ўспомненыя сербы з украінцамі. Украінцы схапіліся былі за саблі ды падмацавалі свае рады адной мурынкай. Гэтым самым узмоцнілі сваю клаку, бо адзін як смала чорны ўкраінафіл апладзіраваў ім стоячы так заўзята, ажно ўсё заакіянскае славянства на яго загледзелася. Наш Данчык выступіў з годнасцю — за ніякія саблі, ні мурынкі не хапаўся.

Праз тыдзень калядавалі па родным Нью-Джэрсі, у Нью-Брансвіку і Саўт-Рыверы. Спачатку ішло нам кепскавата, але з кожнай наступнай хатай (і пачастункам) штораз лепей, а прынамсі мне так здавалася, калі замест свайго прыроднага барытона займеў я нейкае „бассо профундо“.

Калі наканец селі да вячэры, Валік, перакусіўшы піццай, глянуў прэзідэнту АБАМ глыбока ў вочы і запрапанаваў падзел грошай. Той жа вытрымаў нейкі час позірк Валіка, пасля чаго тутэйшыя загаварылі між сабою амерыканскай скарагаворкай. Тут успомнілася мне тое, што Валік прачытаў у „Хросным бацьку“. Мафіёзі, якія з вонкавым светам падтрымлівалі лучнасць на англійскай мове, на штодзень гаварылі па-італьянску, але калі прыходзіла што да чаго, скажам забойства, дык перакідаліся на сіцылійскую гаворку. Вырашылі мы з Валікам, што так і нам трэба: навонкі траскачы як сабе хочаш, між сабою па-беларуску, але калі што да чаго, дык па-падляшску. А з АБАМ нейк дагаворымся.

Моцным акордам басаўскай дзейнасці была сустрэча ў Фундацыі імя Крэчэўскага. Тутэйшыя пазнаёміліся з гісторыяй і дзейнасцю БАСа ды паглядзелі фільм пра „Басовішча“. Красамоўства Басі Кучынскай і шматлюдныя сцэнкі з беларускага Вудстока разагрэлі публіку. Спадар Кіпель, згледзеўшы вакаліста „Уліса“, успомніў, як сам у гады студэнцтва выконваў „танец жывата“ і зараз жа ахвяраваў 100 долараў на наступнае „Басовішча“. За ім паспяшалі іншыя.

Апошнім сходам амерыканскага гуртка БАСа, у якім давялося мне ўдзельнічаць, было, на жаль, маё развітанне. Месцам мерапрыемства быў бар „МакСорлейс“ на Манхатане, піўная са звыш стагадовай традыцыяй (першым басаўцам, які пакаштаваў варанага тут піва быў Лёнік). Ганаровым госцем сходу быў старшыня БАЗА спадар Шукелайць, вялікі знаўца Манхатана і прыхільнік БАСа. Сход вырашыў, што з гэтай пары „МакСорлейс“ будзе сталым месцам сходаў БАСа. Гэта добрая варажба на будучыню. Вядома з гісторыі, што не адзін вялікі грамадскі рух пачынаўся менавіта ў піўной.

І так, пакінуў я нашых сяброў у палове дарогі, не паспеўшы ажыццявіць многіх супольных задумаў. Што ж, такія развітанні быццам закадаваныя ў самай сутнасці амерыканскага гуртка БАСа.

Адсутны

наступілі ў Польшчы, беларусы абавязаны дзякаваць, толькі дзякаваць! Каму? Безумоўна, новай уладзе. Шчырасць і аўтэнтычнасць, і таксама энтузіязм, з якім фельетаніст вітаў новыя перамены і кідаў россыпы ўдзячнасці, нагадалі мне адразу старыя хронікі пачатку 50-тых гадоў, дзе на кінастужцы пабачыць можна юнакоў з ЗМП (Саюз польскай моладзі), якія шчыльнымі радамі, пад сцягамі і партрэтамі Сталіна і Берута, шпарылі ўперад з рыдлёўкамі на плячах.

— А сутнасць тут у чым? — запытае нецярплівы чытач.

Сутнасць вось у чым, шаноўныя: зараз, калі ў Польшчы бадай ці не сотня палітычных партыяў, і нікому невядома загадзя, якая з іх найбольш экстатычная, трэба прыняць іншую тактыку. Трэба дзякаваць і падлізвацца ўладзе, няважна, з аднае партыя яна, з партыйнай кааліцыі ці беспартыйнай хеўры. Магчыма, дадзякуемся да таго, што зверне яна на нас прыхільны погляд і пахваліць: і тады вось „беларускі авангард“ перажыве зноў адзін з тых незабыўных экстатычных момантаў. Салодка-перверсійнае парабкаўскае адчуванне.

Адчуванне больш інтэнсіўнае, калі прыдараецца яно ў гурце. Перада мною праект „Праграмнай дэкларацыі“ „дэмакратызаванага“ БГКТ. Рыхтуецца гуртавы момант: Towarzystwo uznaje zwierzchność Sejmu, Senatu, a także pochodzących z demokratycznych wyborów władz wojewódzkich i gminnych i nie potrzebuje wyłączności w reprezentowaniu Białorusinów w Polsce.

Парнаграфія ў наяўнасці. Застаецца толькі пазбыцца аднаго нахабніка, які, як вядома загадзя, у падобным эксцэсе ўдзельнічаць не будзе. Называецца ён Віктар Стахвюк і працуе сакратаром ГП БГКТ. Дык вось, гэты няўдзячны нікчэмнік не толькі што не хоча нікому падпарадкавацца (ні міністру, ні ваяводу, ні войту), але, о жах!, уважае, што грошы з Міністэрства культуры, якія служаць падтрымліванню экстатычнага самаадчування правадыроў БГКТ, павінны служыць культурна-асветніцкаму беларускаму руху ўвогуле. Вось гэтаму і быў прысвечаны пленум ГП БГКТ, які адбыўся 17 сакавіка. Паслухаўшы запіс дыскусіі на стужцы, я пераканаўся ў выдатна парнаграфічным характары таго пасяджэння. Здаецца, жаданага, экстазу не адбылося, што горш, знайшоўся яшчэ другі нахабнік, які бесцырымонна заявіў таварышам дэмакратам, што ад гэтага экстазу б'е памыйным смуродам, а не водарам чыстай насалоды. Вядома ж, нікога гэтымі метафарамі ён не пераканаў, і трэба паспачуваць яго наіўнасці. І папракнуць яго за тое, што пленум закончыўся як coitus interruptus, а не як эрупцыя гарачай удзячнасці ўсім бачаным і нябачаным за наш беларускі лёс дзякавічаў. Ці табе не сорамна, Максімюк?

Ігнат Азіятовіч

Не.

Ян Максімюк

(Працяг са стар. 1)

ня. І ў гэтай галіне зацікаўленне аграмаднае, але таксама шмат цяжкасцей. Апрача гэтага, трэба было правесці гарантыйны рамонт музейнага „рафіка“.

Асноўная мэта паездкі — вечарына, прысвечаная адкрыццю новага факультэта, адбылася 2 красавіка. У перапоўненай студэнцкай зале месца ў прэзідыуме занялі ўлады Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта, а таксама прадстаўнікі мясцовых уладаў і наша прадстаўніцтва. Пасля прамоў прарэктара, дэкана, гасцей, выступіў Аляксандр Баршчэўскі, прамова якога была ўспрынята вельмі горача. Усе выступленні на беларускай мове. Затым адбылася мастацкая частка ў выкананні універсітэцкіх і самадзейных калектываў звонку.

Нечаканасцю для мяне было арганізаванне выкладчыкамі універсітэта „круглага стала“ ў справе працы новаўтворанага факультэта беларускай літаратуры і культуры. Вёў яго вядомы нашым чытачам дацэнт Алесь Пяткевіч. Я ніколі не спадзяваўся ад гродзенскіх навукоўцаў і прадстаўнікоў культурна-асветных устаноў такой рашучасці ў рэалізацыі адраджэнскіх плыняў у гэтым куточку Беларусі. Не было ніводнага выказвання супроць беларусізацыі ўсяго жыцця. Разыходжанні датычылі ў асноўным тактыкі. Адны лічылі, што насіленне гэтых працэсаў трэба звязваць з падрыхтоўкай падручнікаў і іншых дапаможнікаў, кадраў. Другія — што незалежна ад усіх цяжкасцей, правесці іх трэба як мага хутчэй. Усе падкрэслівалі будучае ўздзеянне выпускнікоў новага факультэта на запачаткаваныя працэсы адраджэння. Выказана многа канкрэтных заўваг і прапаноў наконт праграмы навучання.

Не абыйшлося і без сяброўскай сустрэчы.

Нашы выкладчыкі Аляксандр Баршчэўскі і Ян Чыквін asталіся яшчэ на некалькі дзён. Першы чытаў лекцыі на тэму беларускай эміграцыйнай літаратуры, а другі — беларускай літаратуры ў Польшчы.

Паездка была цікавай і павучальнай.

У. Юзвюк

НЕ ВЕДАЕ, А ГАВОРЫЦЬ

Алесь Баpcкі ў сваіх фельетонах „На мяжы", якія штораз нагадваюць мне нейкія свецкія пропаведзі, бесклапотна адносіцца да фактаў, падганяючы іх пад сваю тэзу, думку. Дакладна так выступіў ён і ў „Ніве" ад 28 красавіка, пішучы пра парламенцкую кампанію на Беласточчыне ў 1989 годзе. Гэта не было так, як яму хочацца, што *„...прыблізна дваццаць тысячаў галасоў, якія атрымалі Яновіч і Міpaнoвіч, нельга назваць вялікім дасягненнем"*.

Абражальныя адносіны Барскага да нарадзінаў беларускага палітычнага руху ў нашым рэгіёне можна ўсяляк растлумачваць, але адно ёсць пэўнае: ён цікавіцца ім павярхоўна, дэманструючы ў публікацыях сваю несімпатыю да яго, прыніжаючы ролю. Не магу зразумець, чаму гэта робіць аж так настойліва і сістэматычна, як бы не ведаючы пра дакументаваныя публікацыі нават у „Ніве", якая неўзабаве пасля тых выбараў змясціла вельмі падрабязную справаздачу пра ўдзел беларускіх кандыдатаў у выбарах у Сейм і Сенат Польшчы.

Беларускія кандыдаты атрымалі ўдвая больш галасоў, чым падае Барскі. Мала таго, у шэрагу гмінаў з беларускім насельніцтвам перамаглі яны „салідарніцкіх" кандыдатаў у дзесяць з лішнім разоў, а камуністычна-кааліцыйных таксама някепска, бо ў чатыры-пяць разоў. У гарадах жа такіх, як Бельск і Гайнаўка, вынікі галасавання на беларускіх кандыдатаў аказаліся толькі мінімальна горшымі ад тых кааліцыйных.

Не выйгралі толькі таму, што галасы гэтыя былі кінуты ў „агульнаваяводскі мяшок". Так будзе і цяпер, у сёлетнія выбары ў парламент, калі выбарчая ардынацыя не дасць шанцаў беларускай меншасці мець свaix паслоў і сенатараў (у ваяводстве беларусы далёка не пераважаюць).

Сакрат Яновіч

ПОЛЬСКАЯ ЦІ Ў ПОЛЬШЧЫ?

Хачу я падзяліцца з іншымі чытачамі „Нівы" сваімі сумненнямі ў справе праекта сеймавага закона аб адносінах дзяржавы да Праваслаўнай царквы. У „Тыгодніку Падляшскім" змешчана выступленне ў Сейме пасла Яўгена Чыквіна ў гэтай справе („Tygodnik Podlaski", 2/1991). З выступлення пасла вынікае, што Праваслаўная царква можа і надалей афіцыйна называцца Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny (PAKP). Мне аднак здаецца, што гэтая назва не адлюстроўвае сітуацыю Царквы і яе вернікаў у нашай краіне. Намнога лепшай была б назва: Праваслаўная Аўтакефальная Царква ў Польшчы (Prawosławna Autokefaliczna Cerkiew w

(Працяг на стар. 7)

ПАЧАТКІ РУЖАНАСТОЦКАГА САНКТУАРЫУМА

Галоўным каталіцкім рэлігійным цэнтрам на Беласточчыне з'яўляецца Ружанасток. Штогод да цудоўнага абраза Маці Божай ідуць паломнікі, чакаючы збаўлення і пацяшэння. Каталіцкія гісторыкі даказваюць, што пачатак Ружанастоцкага санктуарыума датуецца на 1652 год, калі дэрпцкі стольнік Шчэнсны Тышкевіч атрымаў ад гродзенскага маляра абраз, які стаўся цудоўным.

Упершыню абраз Маці Божай аб'явіўся ў доме Тышкевічаў у Крывым Стоку. Цудоўнае аздараўленне многіх людзей прынесла абразу вялікую славу. Уладальнікі Крывога Стока Шчэнсны і Еўфрасіння Тышкевічы пастанавілі пабудаваць драўляны касцёл, куды і быў перанесены абраз. Касцёл быў пабудаваны побач з рэзідэнцыяй Тышкевічаў. У 1662 годзе віленскі каталіцкі ўладыка Юры Белазор устанавіў спецыяльную камісію для вывучэння цудоўнага здарэння пры абразе Ружанастоцкай Маці Божай. Камісія пацвердзіла цудоўнасць абраза і паводле кананічнага каталіцкага права 21 лістапада Ян Вайшнаровіч, канцлер віленскай епархіі беатыфікаваў Ружанастоцкую Маці Божую. Адначасова па дазволу ўладыкі Тышкевічы сцягнулі 12 манахаў-дамініканцаў і пабудавалі ім невялікі мураваны манастыр.

Малы драўляны касцёл не надта надаваўся на цэнтр рэлігійнага санктуарыума. Таму ў 1759 годзе пачалася будова новага мураванага касцёла і манастыра на другім месцы, паводле традыцыі, на месцы першага аб'яўлення Ружанастоцкай Маці Божай. Новы касцёл быў урачыста кансекраваны ў 1785 годзе. У галоўным яго алтары быў замацаваны цудоўны абраз Божай Маці, а побач яго на сценах партрэты заснавальнікаў санктуарыума Шчэнснага і Еўфрасінні Тышкевічаў. Да 1866 года Ружанасток быў адным з галоўных рэлігійных цэнтраў Каталіцкай царквы. У гадах 1866—1915 Ружанастоцкі манастыр быў заняты праваслаўнымі манахамі, а пазней на іх месца прыехалі каталіцкія салезіяне. У іх руках манастыр і касцёл з цудоўным абразом быў да 1950 года. Тады манастырскія будынкі былі забраныя дзяржавай на школу, а касцёл надалей быў санктуарыумам Каталіцкай царквы.

Усе аўтары, якія пішуць пра гісторыю Ружанастоцкага санктуарыума, забываюць аб пачатках цэнтра і першых уладальніках Ружанастока. Быў ім падляшскі ваявода Васіль Тышкевіч, які пабудаваў першую праваслаўную святыню ў 1568 годзе (глядзі — Архіў гісторыі СССР у Ленінградзе, ф. 52, оп. 1, № 323, к. 63). Сапраўды царква гэтая не мае нічога супольнага з санктуарыумам абраза Маці Божай, аднак паказвае, што хрысціянства на Ружанастоцкай зямлі не пачалося ад 1652 года. Маёмасць Васіля Тышкевіча Крывы Сток пераняў ягоны брат Гаўрыіл — сын якога Абрагам стаў каталікам. Унук Шчэнсны Тышкевіч стаўся заснавальнікам каталіцкага рэлігійнага цэнтра.

У 1980 годзе былі праведзеныя археалагічныя раскопкі пад сённяшнім касцёлам (пад крыптай і прэзбітэрыумам). Яны далі неспадзяваныя вынікі. Пад галоўным алтаром знойдзена была крыпта на плане грэчаскага крыжа. Збудаваная яна была з тоўстага цаглянага муру, з цаглянымі скляпеннямі, характэрнымі для XVI стагоддзя. Уваход у яе ў міжваенны перыяд быў замураваны. Археолагі прыйшлі да вываду, што гэта першы касцёл, арыентаваны на ўсход. Мабыць і так. А можа гэта царква Васіля Тышкевіча? З археалагічных раскопак відаць, што калі ў XVIII стагоддзі будаваўся сённяшні касцёл, былі паншчаны захаванні ў крыпце (магілкі). Няўжо ж былі знішчаны дамініканскія магілы? Адказ на гэтае пытанне маглі б даць далейшыя археалагічныя даследаванні. **АНТОСЬ МІРАНОВІЧ**

ХТО ДАСЦЬ ЗАПРАШЭННЕ?

Мой бацька Самуіл Нахмановіч Бярнацкі да 1940 года жыў у Беластоку. Тут асталася магіла яго маці, а ў Бельску-Падляшскім — магілы яго бацькі, брата і двух сясцёр, расстраляных у 1941 г. фашыстамі. Хачу пазнаёміцца з краязнаўцамі або людзьмі, якія ведалі сям'ю Бярнацкіх да вайны (Самуіл Нахмановіч — 1918 год нараджэння, Сямён Нахмановіч, Белла Зальман, Хана Лісянская). Буду ўдзячны за прыватнае запрашэнне мяне з сынам і пляменнікам у Польшчу. У Бельску хачу ўзяць жменю зямлі з іх магіл на магілу майго бацькі ў Чапаеўску. Фінансавыя праблемы поўнасцю бяру на сябе.

Мой адрас: **СССР, 446100, Куйбышевская область, г. Чапаевск, ул. Чапаева, 7 — 38, Бернацкий Евгений Самуилович.**

А ХАТА НЕ МАЯ?

Краіна — мая. Сталіца — мая. Не ведаю аднаго: ці хата мая? Дагэтуль напэўна была мая. Калі пад час вайны немцы нам хату спалілі, тады хаты не было маёй. Толькі дзякуй Богу і добрым людзям, хату мы з бацькам пабудавалі. Як цяжка было будаваць, той ведае толькі, хто будаваўся. Хацелася пабудаваць сваю, і адпаведны размер каб мела. Цяпер інакш выйшла — не карысць, а выдатак. Больш квадратных метраў — больш, браток, плаці. Як за чужую! І зімой выдатак — абагравацць больш трэба. Вось дачакаліся! Не адзін скажа: „І сабака дарма не брэша, і за яго плаціць трэба". Добра, што яшчэ дурнеўская сакатуха дарма нам нясецца!

Ужо і так гісторыю мы перакрочылі. Даўней гаварылі: „За адным мужыком, што зямлю калупае, сем абібокаў з лыжкай стаіць". А цяпер іх не палічыць! Толькі цяпер яны інакш шкуру дзяруць! Збожжа не хочуць. Усім грошы давай — быццам вёска была грашыма набіта! Дудкі праўда: збожжам яна засыпана, але не грашыма. Кожны грошык лічыцца не раз. А такія ўжо лічбы, што і лічыць не ведаеш як. І на ўсё трэба: падаткі, меліярацыя, дрэнацыя, электрыфікацыя, за цягнік, за ваду, за хату... І так кругом. І „членам" кажуць быць! І то ва ўсіх установах! А членскія складчыны — круглыя паўмільёна! Аж галава ад усяго круціцца. І няхай круціцца, калі дурная. Падумаеш — уся краіна круціцца. Свет кругам ідзе. Калі пачнем усё круціць, ці што-колеч выкруціць? Кажуць: „Хто круціць, той жыве". Толькі не ўсе „жывуць", ой, не ўсе. У кожным горадзе вуліцай не працінуцца, — усе „круцяць". Што зробіш? „На сваім мы і ў сябе". Што хочам, тое робім.

Краіна мая, сталіца мая. А хата — не мая... **Г. Мароз**

СПРЭЧНЫЯ ПЫТАННІ

Апошнія месяцы багатыя шматлікімі сімпозіумамі, семінарамі і канферэнцыямі, прысвечанымі ўсходняй палітыцы Польшчы, міжнацыянальным стасункам і спадарожнічаючым ім пытанням нацыянальных меншасцяў па абодвух баках усходняй мяжы. На працягу двух апошніх гадоў, калі пасля падзення камуністычнай сістэмы Польшча мае магчымасць весці незалежную ад Масквы палітыку ў адносінах да сваіх непасрэдных суседзяў на Усходзе, у гэтай галіне адбыліся некаторыя змены. Фармаванне новай польскай усходняй палітыкі, рэалізацыя ідэі збліжэння між народамі Усходняй Еўропы, гэта значыць Польшчы, Эстоніі, Латвіі, Літвы, Беларусі і Украіны, знаходзіцца ў сферы зацікаўлення семінараў, якія арганізуе Лабараторыя рэгіянальных і этнічных даследаванняў Інстытута культуры ў Варшаве і яе кіраўнік дац. Ежы Дамрош. Другі семінар (пра першы пісалі мы ў 50 н-ры „Нівы" ад 16 снежня 1990 г.) праводзіўся 15—16 сакавіка г.г. у Варшаве пад лозунгам „Спрэчныя міжнацыянальныя пытанні ва Усходняй Еўропе. Магчымыя вырашэнні" і арганізаваўся пры дапамозе Польскага таварыства супрацоўніцтва з Рымскім клубам. Семінар адкрыў генеральны сакратар успомненага Таварыства дац. Здзіслаў Фейка, які звярнуў увагу на неабходнасць прыбліжэння суседніх народаў, у якіх шмат супольнага ў гісторыі.

Ацэнку ўсходняй польскай палітыкі, якая вялася ў нядаўнім мінулым, зрабіў Багдан Скарадзінскі. Дказаваў ён, што ў Польшчы перад 1989 годам не было ніякай палітыкі ў адносінах да ўсходнееўрапейскіх народаў, а прычынай таму была залежнасць ад Масквы. Што датычыцца адносін да сваіх нацыянальных меншасцяў, дык польская палітыка была самай ліберальнай у камуністычным лагеры. Зараз трэба шукаць новыя шляхі ва ўсходняй палітыцы. Выказаўся ён за супрацоўніцтва народаў у розных галінах палітычна-грамадскага і гаспадарчага жыцця і адмоўна адносіцца да ідэі Усходнееўрапейскай супольнасці, якая, на яго думку, была б вяртаннем да польскай дамінацыі на Усходзе. Прамоўца выказаўся таксама на тэму ўсходніх крэсаў. Паводле яго трэба зараз знайсці годныя формы для задавальнення настальгіі палякаў за імі, без антаганізавання народаў.

Дацэнт Ежы Дамрош гаварыў аб перадумовах новай польскай усходняй палітыкі. Дарога да агульнаеўрапейскай інтэграцыі вядзе праз стварэнне рэгіянальных і субрэгіянальных супольнасцяў. Адной з такіх супольнасцяў можа стаць тэрыторыя, населеная палякамі, латышамі, эстонцамі, літоўцамі, беларусамі і ўкраінцамі, якіх больш спалучае, чым раздзяляе, як у

ФІЛЬМ ПРА БРАНІСЛАВА ТАРАШКЕВІЧА

(Працяг са стар. 1)

тут ён і „падглядзеў“ ягоную пляменніцу, сваю будучую жонку. Тарашкевіч доўга жыў у 30-м годзе ў Радашковічах, пасля працяглага турэмнага зняволення. Тут, па ўсёй верагоднасці, ён перапісваў на машынцы рукапіс свайго перакладу „Іліяды“, зробленага ў турме, у Грудзяндзы, мабыць... Пачаўшы ў Радашковічах, мы працягваем здымкі ў Польшчы. Тут імкнемся адлюстраваць ягоную дзейнасць як палітыка, як пасла ў польскі сейм. У Варшаве мы зрабілі як бы тры сюжэты: пабывалі ў гмаху польскага сейма, знялі там некалькі кадраў, каб, так бы мовіць, перадаць штосьці ад атмасферы выступленняў Тарашкевіча як беларускага пасла, потым запісалі выказванне Аляксандры Бергман, даўняй даследніцы жыцця і дзейнасці Тарашкевіча, а потым пабывалі на кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта, дзе яе кіраўнік А. Баршчэўскі даў сваё бачанне гэтай постаці...

— *А на Беласточчыне?*

— Беласточчына — гэта наступны этап нашай кінавандроўкі шляхамі Б. Тарашкевіча. Па-першае, ён на Беласточчыне — постаць вядомая, тут Беларуская сялянска-работніцкая грамада мела шмат прыхільнікаў... Тут ёсць ліцэй, у Бельску, які носіць ягонае імя... У ім, дарэчы, мы таксама пабывалі і зрабілі матэрыял. Былі таксама і ў беластоцкай турме, у якой даводзілася быць і нашаму герою, у сваіх шматпакутных турэмных „вандроўках“. Далей, мы ўзялі сінхрон у Сакрата Яновіча, аўтара п'есы пра Тарашкевіча („Арышт“).

— *Як будзе называцца ваш фільм?*

— „Нявольнік свабоды“ хутчэй за ўсё. Барацьба за свабоду свайго народа была для Тарашкевіча сэнсам жыцця. Дзеля гэтага ён ахвяраваў і сваёй асабістай свабодай. У даваеннай Польшчы шэсць гадоў свайго жыцця ён правёў у турмах... Канешне, тае свабоды для свайго народа яму не ўдалося дасягнуць, але ж ягонае змаганне не прапала бясследна. Тут, на Беласточчыне, у беларускім грамадска-палітычным руху я бачу як бы нейкі працяг справы Тарашкевіча...

— *Што пасля Беласточчыны?*

— Нам хацелася б паказаць яшчэ шмат каго, хто памятае самога Тарашкевіча, ці нейкім чынам меў дачыненне да беларускага палітычнага руху ў міжваеннай Польшчы. Але нас надзвычай абмяжоўваюць часавыя рамкі фільма. Намерваемся зрабіць матэрыял у Гародні з кампазітарам Шыдлоўскім, які ў свой час сядзеў на Лукішках разам з Тарашкевічам і памятае, як той напісаў там, у астрозе, гімн „Грамады“...

— *На заканчэнне нашай размовы: ваша асабістае зацікаўленне Б. Тарашкевічам — гэта выключна зацікаўленне навукоўца-біёграфа, ці, можа, былі нейкія і больш асабістыя прычыны гэтаму?*

— Пра Тарашкевіча, пра „Грамаду“ я чуў у дзяцінстве ад сваіх бацькоў на роднай Смаргоншчыне... Памятаю, што часам у доме спявалася „Ад веку мы спалі“... Шмат хто з маёй радні быў у актывістах „Грамады“. Потым, калі я стаў даследаваць духоўнае беларускае жыццё ў Заходняй Беларусі, постаць Б. Тарашкевіча сама сабой выступіла на першы план...

Размаўляў **Ян Максімюк**

(Працяг са стар. 6)

Polsce). Мая аргументацыя такая:

1. Каталіцкі касцёл у Польшчы, хаця ён вельмі моцна польскі, а нават народніцка-польскі, афіцыйна называецца Каталіцкі касцёл у Польшчы (Kościół Katolicki w Polsce).

2. Каталікі-ўкраінцы (уніяты) не саромяцца слова **царква** і свой касцёл называюць Украінскай грэкакаталіцкай царквою (Ukraińska Cerkiew Greckokatolicka) — глядзі: „Niechlubny spór“ — „Gazeta Wyborcza“ z 16.04.1991 r., s. 2; „Po ingresie biskupa“ — „Trybuna Ludu“ z 16.04.1991 r., s. 5.

3. Назва „Польская Аўтакефальная Праваслаўная Царква“ заключае ў сабе элементы рабалепства.

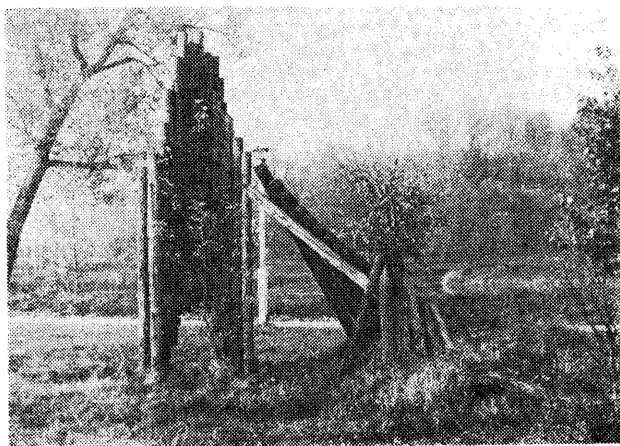
4. Больш як 90 працэнтаў вернікаў Праваслаўнай царквы ў Польшчы гэта беларусы і ўкраінцы. Назва „Польская Аўтакефальная Праваслаўная Царква“ (Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny) нясе ў сабе паланізатарскі змест у адносінах да нацыянальных меншасцяў у Польшчы.

Мы павінны пратэставаць супраць замацавання ў новым законе назвы Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny і выказацца за назву Prawosławna Autokefaliczna Cerkiew w Polsce. У гэтай справе павінны мы пісаць у Сеймавую Камісію нацыянальных меншасцяў, у Сінод Епіскапаў Праваслаўнай Царквы, у друк.

Думаю, што калі мой ліст будзе надрукаваны, то на гэтую тэму напішуць і іншыя чытачы „Нівы“.

Ю. З.

(імя і прозвішча да ведама рэдакцыі)

НЕНАДЗЕЙНАЯ АЗДОБА

Каб спытаць у нейкага жыхара Белавежы, што гэта стаіць у яго мястэчку побач з чыгуначным прыпынкам, я ўпэўнены, што той толькі ўзрушыў бы плячыма. Бо і фактычна — ні то астанкі нейкай павеці, ні то куча драўніны... А ў сапраўднасці гэта мастацкая кампазіцыя. Выставіў яе вясной 1979 г. Іеранім Жміеўскі, паляк з Амерыкі, які ўдзельнічаў у XIII Скульптурных сустрэчах у Гайнаўцы. Кампазіцыя называецца „Узнясенне“.

Можна па-рознаму ацэньваць гэтую працу, але бадай кожны прызнае, што яна зараз не толькі не ўпрыгожвае той закавулак мястэчка, у якім знаходзіцца, але (ёй ужо 12 гадоў) яна пачынае ад старасці рассыпацца. Беручы ўсё гэта пад увагу, улады гміны павінны вырашыць, як быць далей. Рамантаваць кампазіцыю, ці проста разабраць яе і паставіць на гэтым месцы штосьці іншае, больш цікавае і прыгожае.

Тэкст і фота **Пятра Байко**

сферы вартасцяў, так і інтарэсаў. Дзеля галоўнай ідэі стварыць паўнапраўную і раўнапраўную супольнасць дзяржаў Усходняй Еўропы трэба перамагчы існуючыя надалей адмоўныя этнічныя стэрэатыпы, падтрымоўваць аб'ектыўную інфармацыю, прызнаць патрэбу фармаваць побач з нацыянальнай тоеснасцю пачуццё ўсходнееўрапейскай звыштоеснасці. У такой сітуацыі трэба падтрымоўваць усе салідарныя дзеянні з мэтай захаваць вартасці і інтарэсы ўсіх дзяржаў супольнасці, а асноўнай умовай для ліквідавання міжнацыянальных антаганізмаў павінна быць прызнанне сённяшніх граніц унутры супольнасці трывалымі і непарушальнымі, а таксама прызнанне права на шырокую аўтаномію ўсім нацыянальным меншасцям ва ўсіх дзяржавах.

Прафесар Альжбета Смулкова з Варшаўскага універсітэта гаварыла пра ролю Каталіцкага касцёла ў суседніх дзяржавах. Напрыклад, на Беларусі палякі ўспрымаюць Касцёл як апору польскасці, а беларусы — як крыніцу паланізацыі. Далікатнай справай з'яўляецца **мова ў** Касцёле і ў вырашэнні гэтага пытання патрэбная двухбаковая талерантнасць. Беларуская мова ўводзіцца ў тых касцёлах, дзе ёсць такая патрэба, а зараз назіраецца штораз больш такіх намаганняў. Прафесар А. Смулкова звярнула таксама ўвагу на патрэбу доўгатэрміновага дзеяння дзеля перамены мысленных стэрэатыпаў, якія далей фармуюць міжнацыянальныя адносіны.

Уступную частку семінара заканчылі выказванні Леона Брадоўскага — старшыні Клуба любіцеляў Літвы, рэдактара часопіса „Літуанія“. У сваім выступленні выявіў ён няспеласць польскай палітычнай думкі ў адносінах да Усходу. На глебе нацыяналізму і сталінізму ўзнікла грозная з'ява, якую ён назваў эндасталінізмам і якая мае наступныя элементы — лозунгі:

— Польшча для палякаў (антыуніверсалізм),
— паляк-католік (антыэкуменізм),
— чысты (сапраўдны) паляк (антысемітызм),
— прарускасць (незалежна ад палітычнага ладу),
— антынямецкасць (незалежна ад палітычнага ладу),
— нацыянальная салідарнасць (згода за любую цану),
— комплекс непаўнацэннасці перад Захадам,
— комплекс звышцэннасці перад Усходам,
— клерыкалізм,
— нацыянальны касцёл (недавер да Ватыкана).

Галоўная праблема польскай усходняй палітыкі такая: як ператварыць польскі нібыта геапалітычны фатум у шанц.

Далейшая частка семінара праводзілася ў тэматычных блоках: „Польшча — Украіна“, „Польшча — Беларусь“ і „Польшча — Літва“.

Беларускаму блоку старшыняваў Мікола Давідзюк з Лодзі, а з уступнымі дакладамі выступілі: Яўген Міраповіч, Юры Туронак і аўтар гэтых радкоў. Яўген Міраповіч гаварыў аб гістарычных абумоўленнях польскай усходняй палітыкі. У пасляваенны перыяд палітыка ў адносінах да нацыянальных меншасцяў была неаднародная, падвяргалася пастаянным зменам, матывы якіх і сёння нельга выявіць да канца. Узнікае ў сувязі з гэтым многа пытанняў. Напрыклад: чаму польскія ўлады не падтрымоўвалі старанні савецкіх камісараў у гадах 1945—1946 перасяліць беларускае насельніцтва за лінію Керзана? Чаму ў 1948 г. пачалася акцыя адкрываць на Беласточчыне беларускія школы, якія два гады раней былі ліквідаваны ў адміністрацыйным парадку? На гэтыя і многія іншыя пытанні адказаў няма пакуль не вывучаны яшчэ архівы.

Я засяродзіўся на спрэчных пытаннях, якія выступаюць на польска-беларускім сумежжы ў наш час. Паказваў на такія з'явы, як непрызнаванне праблемы беларускай нацыянальнай меншасці на Беласточчыне, абвінавачанне беларусаў у спробах адлучыць Беласточчыну ад Польшчы, рэлігійныя адносіны на

(Працяг на стар. 8)

СПРЭЧНЫЯ ПЫТАННІ

(Працяг са стар. 7)

тэрыторыі, населенай беларусамі.

Выступленне Юрыя Туронка прысвечана было магчымасці супрацоўніцтва народаў Усходняй Еўропы. У сувязі з тым, што арганізатары семінара прапанавалі стварыць усходнееўрапейскую супольнасць, дакладчык прыпомніў, што пару месяцаў раней (23—24 лістапада 1990 г.) у Мінску на сустрэчы парламенцкіх груп Латвіі, Літвы, Беларусі і Украіны (Эстонія далучылася пазней) была прынята канцэпцыя стварыць Балтыйска-Чарнаморскую супольнасць (БЧС). Была прынята палітычная дэкларацыя і тры рэзалюцыі (аб узаемным гаспадарчым і гуманітарным супрацоўніцтве, аб вывадзе савецкіх войск і стварэнні народных узброеных сілаў), а таксама зварот да Вярхоўнага Савета Расіі.

— Не разумею, — сказаў Юры Туронак, — чаму ініцыятары семінара не зарэагавалі на канцэпцыю БЧС. Нічога аб гэтым не гаворыцца ні ў дакументах, ні ў выказваннях дакладчыкаў. Канцэпцыя БЧС гэта тая ж самая рэгіянальная структура, што прапануе таварыства „Прыбліжэнне“, за выключэннем таго, што без Польшчы.

Прамоўца прапанаваў арганізатарам наладзіць кантакт з Балтыйска-Чарнаморскай супольнасцю і запрасіць іх прадстаўнікоў на чарговы семінар.

Асобная дыскусія над беларускімі справамі не выйшла, бо арганізатары вырашылі адразу прадставіць і літоўскі блок, а тады адкрыць супольную дыскусію. З розных многіх выказванняў запамяталіся мне адкрыцці д-р Аляксандры Немчыковай, якая лічыць, што Беларусь яшчэ не даспела да таго, каб мець уласную дзяржаву, упраўляць ёю і самастойна весці міжнародную палітыку (— Такі атрымаўся скрыгат між Польшчай і Беларуссю, калі міністр Скубішэўскі быў у Мінску! — сказала).

У выніку семінара будзе створаны рапарт „Спрэчныя міжнацыянальныя пытанні ва Усходняй Еўропе. Магчымыя вырашэнні“, які будзе пералікам уступных прапаноў вырашэння міжнацыянальных канфліктаў. Гэты рапарт будзе перададзены Прэзідэнту Рэчыпаспалітай Польскай, адпаведным урадавым і навуковым чыннікам, а таксама Сейму і Сенату. Мае ён дапамагчы Польшчы „увайсці ў Еўропу“.

В. Луба

Патаргаваў

Калі сваякі Васіля даведаліся, што хоча ён быць прадаўцом, пачалі адгаварваць. У матэматыцы быў слабы, а тут жа штодзённая матэматыка!

Васіль быў упарты. Узяў двух жырантаў, якія падпісалі пазыку ў ГСе. Пачаў працаваць. Найгорш было палічыць усе ўтаргаваныя грошы за прададзены тавар. Ніколі не ведаў, усё ў парадку ці не.

Крамны камітэт памагаў яму ў гэтым, але абрыдла: „Лічы сам, ты ж прадавец!“

Што ж было рабіць. Лічыў сам. Аднойчы пералічыў касу за цэлы час сваёй работы і яму здавалася, што бракуе шмат грошай. Нікому нічога не гаворачы, пачаў прадаваць што меў лепшага дома і здаваць у банк на рахунак ГСу.

Калі прыехалі рабіць падлік, аказалася, „суперата“.

— Адкуль яна ў вас паявілася? — пытаў шэф.

Васіль расказаў праўду. Прэзас і кадравыя смяяліся. Васіля звольнілі з працы.

Усе ў вёсцы смяяліся і гаварылі, што Бог адабраў яму розум. А тут жа была віна толькі ў тым, што матэматыкі ў школе не навучылі!

Аўрора

СОУСЫ

ХРЭННЫ

На 3 лыжкі сцертага хрэну трэба ўзяць 1 лыжку мукі, 1 лыжку масла, паўшклянкі густой смятаны, 1 шклянку булёну ці адвар з гародніны, соль, цукар, лімонны сок.

Муку прасеяць, развесці яе некалькімі лыжачкамі халоднага булёну або адвару з гародніны. Рэшту булёну або адвар закіпяціць, уліць муку, размяшаць, дадаць масла і сцерты хрэн, смятану, заправіць соллю, цукрам і лімонным сокам.

ЦЫБУЛЬНЫ

На 35 дэкаў цыбулі ўзяць 1 лыжку тлушчу, 3/4 шклянкі малака, паўшклянкі смятаны, 1 лыжку мукі, 1 жаўток, перац, соль, цукар.

Цыбулю абабраць, памыць, падтушыць хвіліну з тлушчам, заліць кіпетнем (3/4 шклянкі), пасаліць, зварыць. Тады працерці праз сіта, закіпяціць. У кіпецень уліць прасеяную муку, разведзеную некалькімі лыжкамі малака. Давесці да кіпення, зняць з агню. Дадаць малако, перамешанае з жаўтком, уліць смятану, мяшаць, заправіць соллю і перцам. Можна дадаць крыху цукру.

Падаюць гэты соус да мясных страў.

ГРЫБНЫ

На 3 дэкі сушаных грыбоў трэба ўзяць 1 лыжку мукі, 1 лыжку тлушчу, паўшклянкі смятаны, соль і перац па смаку, 3 лыжкі пасечанай зялёнай пятрушкі.

Сушаныя грыбы памыць, намачыць і пакінуць на другі дзень. Зварыць у той жа вадзе, у якой мачыліся. Вараныя грыбы нарэзаць дробнай костачкай. Растапіць масла (не падсмажваць яго!), перамяшаць з прасеянай мукой, развесці астуджаным адварам з грыбоў, уліць у рэшту гарачага адвару, памешваючы, закіпяціць. Дадаць нарэзаныя грыбы. Зняць з агню, дадаць смятану, соль і перац, а тады дробна пасечаную зяляніну.

Грыбны соус падаюць да мясных і рыбных страў, а таксама да яечак і розных каш.

МАЛОЧНЫ

На паўтары шклянкі малака трэба ўзяць паўтары лыжкі мукі, паўтары лыжкі масла, 3 лыжкі пасечанай зялёнай пятрушкі, соль, перац.

Муку прасеяць, развесці некалькімі лыжкамі халоднага малака. Рэшту малака закіпяціць, у кіпецень уліць муку, памешваючы, давесці да кіпення. Калі закіпіць, зняць з агню, дадаць масла і пасечаную пятрушку. Перамяшаць, дадаць солі і перцу, можна дадаць яшчэ крыху сцертага жоўтага сыру.

Малочным соусам паліваюць вараную гародніну.

Гаспадыня

Сэрцайка, і мне і маёй сяброўцы па 23 гады. Мы разам з ёй вучыліся ў ліцэі і разам пайшлі вучыцца далей ва універсітэт. Сябруем вельмі моцна да сёння, аднак у некаторых справах, асабліва жыццёвых, у нас часта здараюцца разыходжанні.

Мяне знервавала ў апошні час адна справа. Маёй сяброўцы вельмі не падабаецца, як я апранаюся. Яна лічыць, што трэба апранацца скромна, а я вельмі люблю рэчы модныя. Калі я апранута нямодна, дык проста хворая. Ну, і ўрэшце, падумай, Сэрцайка, для каго ж гэтая мода існуе?! Мая сяброўка пераконвае мяне, што сапраўдная прыгажосць і элегантнасць падкрэсліваецца скромнай, але прыгожай вопраткай, а што моду прыдумваюць адны капіталісты для другіх капіталістаў, каб тыя мелі на што выдаваць грошы. І яшчэ яна лічыць, што мне не выпадае выцягваць ад маці апошнія грошы, якіх у яе і так не замнога, бо бацька з намі не жыве, на вопратку. І нічога пры гэтым ёй не дакажаш: што мама мне шые сама, што я таксама ўмею шыць, што вяжам розныя рэчы з нітак самі і тады гэта ўсё выходзіць намнога танней. Пэўна, заглядаю і ў журналы мод. Бо яны ж урэшце для людзей, а не толькі для капіталістаў... А зусім ужо яна мяне абразіла, калі сказала, што ўсё гэта я раблю, каб сцягнуць на сябе ўвагу мужчын. А ты ж сама, Сэрцайка, пісала, што жанчыны апранаюцца выключна для жанчын, ну, і крыху можа, для сябе. Я адчуваю сябе добра толькі ў модным адзенні. Калі, напрыклад, носяць доўгія спадніцы — дык я ў доўгай, калі штаны — дык у штанах, калі міні — дык у кароценькіх спадніцах. Але мушу змяняць вопратку часта, бо яна мне вельмі хутка прыядаецца. Аднак жа стараюся і перарабляць нешта са старога, або порам з мамай старыя свэтры і робім новыя. Скажы, калі ласка, ці мае рацыю мая сяброўка, якая лічыць, што трэба насіць скромныя паліто, спаднічкі прызваітай даўжыні, не занадта кароткія і не занадта доўгія, і наогул прэфераваць спакойны стыль апранання? А што наконт падабання хлопцам?

Ганна

Ганна! Тваё пытанне я падзяліла на дзве часткі. Першая — гэта тое, як мае апранацца дзяўчына. Думаю, што павінна апранацца так, каб адчуваць сябе добра. Свет людзей неаднолькавы. Кожны мае права мець свой густ і свае ўпадабанні. Калі б усе апраналіся пад адзін густ, вуліцы былі б вельмі аднастайныя, а нават смешныя. Маладосць, думаю, мае права і павінна выкарыстаць свае шанцы. Апранацца, як бабулька, твая сяброўка яшчэ паспее. Тым больш, што мода сёння дэмакратычная, бо моднае і доўгае, і кароткае, і штаны. У модзе найважнейшая — тэндэнцыя, якой трэба прытрымлівацца. Адным словам, трэба апранацца модна, але каб не перасаліць з гэтай модай. Тады ўжо будзе не зусім элегантна!

Што датычыцца другой праблемы, менавіта, ці дзяўчына, апранаючыся, хоча падабацца мужчынам, дык магу сказаць, што кожная дзяўчына, жанчына, а нават старэча падабацца хоча, а якімі гэта робіць сродкамі, гэта ўжо іншая справа. Нават звяры і птушкі, калі надыходзіць збліжэнне паміж самкай і самцам, мыюцца, упрыгожваюць свае пер'і, хочуць падабацца. А свет людзей у гэтых адносінах нямногім адрозніваецца ад звярынага свету.

Так што думаю, нічога заганнага ў тваіх паводзінах няма. Растлумач сваёй сяброўцы, што падкрэсліваючы сваю асобу скромнай вопраткай, яна таксама хоча падабацца мужчынам.

Сэрцайка

Дарагі Астроне! Сніцца мне так. Быццам я іду праз вёску. Мінаю яе і раптам апынуўся ў другой вёсцы, якая знаходзіцца на высокай гары. Але вёска гэтая зусім іншая ад тае першай. Вельмі прыгожыя тут будоўлі. Відаць нейкі касцёл з вежамі. Я стаю і захапляюся гэтай ваколіцай. І так сабе думаю: „Быў я ўжо калісь у падобнай вёсцы, якая таксама знаходзілася на гары, але гэта яшчэ прыгажэйшая“. Гара гэта была каля самай граніцы і далей ужо нельга было ісці. Што можа абазначаць гэты мой сон?

Мікалай

Астроне, мне прысніўся вельмі дзіўны сон. Прыснілася мне, што я са сваім малодшым братам кахаюся і цалуюся ў ложку. Мой брат толькі ў трусіках, а я ў белай кашульцы. Я свайго брата цалую, а ў яго вачах бачу страх, таму што ён не ўмее цалавацца. Усё гэта дзеецца ў маім доме, у адным з пакояў. Памятаю толькі, што ў гэтым пакоі было так светла, што аж бела. Ці мой сон прадвяшчае нешта кепскае?

Марта

Мікалай! Твой сон, хаця на першы погляд мог бы здавацца добрым, усё ж такі прадвяшчае нейкія клопаты і звязаны ў сувязі з імі смутак. Але можаш спадзявацца добрага выхаду справы. Аб гэтым сведчыла б тое хараство навокал.

Марта! А твой сон гаворыць аб тым, што ёсць у цябе нейкія фальшывыя сябры, ад якіх неспадзявана адчуеш праявы няшчырасці. Асцерагайся фальшу! А можа проста табе ўжо пара замуж?...

Астрон

Зорка
Старонка для дзяцей

Для самых маленькіх

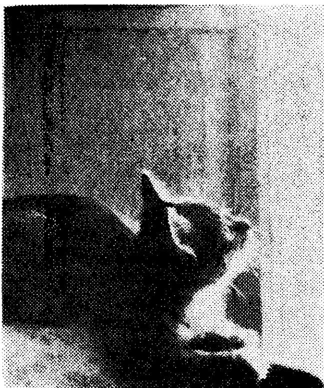
Віктар Гардзей

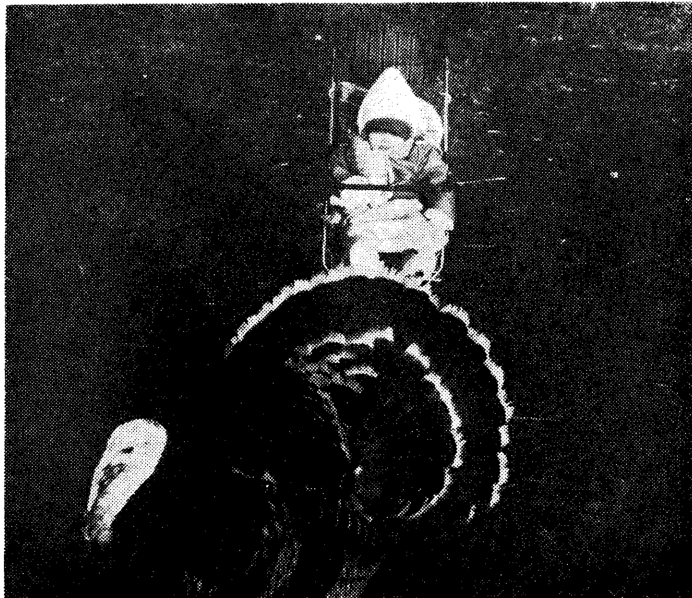
ЗЯЗЮЛЬКА

А зязюлька не заспала,
У садку закукавала.
Я зязюльку папрасіла,
Каб гадкі мне палічыла.
Закувала на суку,
Я лічу яе ку-ку
У вясновым светлым лесе:
Два... Чатыры...
Восем... Дзесяць...
Дваццаць...
Трыццаць пяць...
І — сорак...
Пяцьдзесят налічыць скора...
— Ой, не трэба больш, зязюлька,
Зробіш ты мяне бабулькай!

ЧЫРВОНЫ ГРАБЕНЬЧЫК

Пэўна, з выпадку нядзелькі
Дастаў певень камізэльку.
Паяском падперазаўся.
Над карытцам прычасаўся.
Выйшаў певень за вароты —
Зарыпелі ў пеўня боты.
На галоўцы на ягонай
Грабянец які чырвоны!
„Пойдзе ў госці!
Пойдзе ў госці? —
Пеўню куры ўсе
Зайздросцяць. —
Вось дык грэбень!
Вось дык грэбень!
Нам якраз такі патрэбен.
О-хо-хо!
Не дасць, напэўна!"
І бягуць услед за пеўнем.
І мурзатыя,
І кудлатыя,
Недаспаныя,
Нечасаныя...
Каля пеўня ўюцца раннем,
Дзівяцца з яго убрання.
І сакочуць,
І сакочуць —
Грабянец пазычыць
Хочуць.

Талісман „Зоркі" — Брыся. Фота М. Лукшы.

— Паглядзі, які я прыгожы!.. Фота М. Лукшы.

ТРЫ СЫНЫ АЎЧАРА

(латышская казка)

Служыў у аднаго караля аўчар. Было ў яго тры сыны. Хацеў аўчар навучыць іх свайму няхітраму рамяству, ды ў сыноў сэрца не ляжала да гэтай работы. Вось і вырашылі яны — пахадзіць па белым свеце ды пашукаць рамяства кожнаму дaспадобы. Абяцалі свайму бацьку вярнуцца праз тры гады, і пайшлі.

Свае дзеці — ці блізка, ці далёка — заўсёды ў бацькоў у сэрцы: аўчар авечак пасе, сыр робіць, сыноў добрым словам успамінае — не заўважыў, як тры гады праляцелі.

Прыйшла пара, і сыны тут як тут — вярнуліся дадому. Старэйшы прыйшоў з іголкай, сярэдні — з самастрэлам, а малодшы прывёў на повадзе жалезнага каня. У аўчара — радасць, і кароль прыбег з трыма сваімі дочкамі паглядзець на аўчаровых сыноў, што з імі сталася. Пытае кароль у іх — чаму навучыліся?

Старэйшы сын кажа:

— Я вучыўся ў краўца. Магу зашыць усё, што парвецца, ды так, што не відаць будзе ні шва, ні латкі!

Кінуў тут кароль на зямлю яйка. Разбілася яно на дробныя кавалачкі. Кароль і кажа — няхай кравец сшые яйка. Справа майстра баіцца — як пачаў старэйшы сын махаць сваёй іголкай ды ніткай, усе дзівіліся, вось і яйка — цалюткае, нібы і не разбівалася!

Сярэдні сын кажа:

— Я вучыўся ў стралка. Магу паслаць сваю стралу куды хачу і не прамахнуся!

— А на месяц? — пытае кароль.

— І на месяц! — адказвае стралок.

Прыжмурыў ён сваё трапнае вока, кажа: — На месяцы цячэ сіняя рака, на беразе ракі — зялёны чарот, у чароце — белая качка, у той качкі — залаты чубок. Адаб'ю я ў качкі яе залаты чубок!

Заклаў ён стралу ў свой самастрэл, нацягнуў цеціву, спусціў курок — паляцела страла ў неба, жаласна заспявала. На месяцы як быццам іскры пасыпаліся, залатыя перайкі разляцеліся.

— А як бы нам качку паглядзець? — кажа кароль.

Тады малодшы сын аўчара адказвае яму:

— Я вучыўся ў каваля — усё магу выкаваць. Вось выкаваў я жалезнага каня. Імчыць гэты конь па зямлі, па вадзе і па паветры! Сядайце на каня, палянім на месяц — ці праўду мой брат кажа, што адбіў у той качкі чубок!

(Працяг на стар. 10)

Вучнёўская творчасць

Творы вучняў III „ц" класа з бельскай „тройкі".

ВЯСНА

Ідзе вясна з лесу
З ключыкамі залатымі.
Усе радуюцца, смяюцца,
Вясною любуюцца.

Кветкі квітнеюць,
Дрэвы маладзеюць.
Дзеці песні спяваюць —
Вясну вітаюць.

Буслы прылятаюць
І жабак шукаюць —
Птушачкі спяваюць —
Усе вясну вітаюць.

Прыходзь да нас,
Вясна сонечная, зялёная.
Так доўга цябе мы чакалі
І песні спявалі.

Ігар Якуць

* * *

Свеціць ярчэй сонца,
Зацвітаюць кветкі.
Ідзе к нам вясна —
Цешацца ўсе дзеткі.

Ізабела Навумчук

УЖО ВЯСНА!

Лугам рыжым,
Полем чорным
Ды раздзетым гаем
Прабіваецца да нас вясна.
— Вас вітаю з маем!
З першым громам
Ды з вясёлым
Дождживкам — вітаю!

Магда Карзуновіч

Янка Целушэцкі

Май

На змену красавіку прыйшоў паэтычны месяц кветак і спеву — май. Белай пенай закіпелі сады. У голлі яблынь і вішняў — пчаліная музыка. Бела-ружовым полымем гарыць бэз. Лёгка і п'яна пахне маладое лісце. Так хораша распусціліся зубчатыя лісточкі бярозы і мядовыя лапкі клёна. Па вільготных лясных закутках моцна запахлі ландышы.

Шчыруе сонца. На двары цяплынь. У сіняве цюрлюкае жаўрук. У зарасніках бэзу і парэчак выводзіць свае трэлі салавей. Усюды кіпіць жыццё, усюды рух, усюды гоман...

У сярэдзіне мая замаўкаюць салаўі. У канцы — пачынаюць асыпацца пялёсткі бэзу...

ТРЫ СЫНЫ АЎЧАРА

(Працяг са стар. 9)

Кароль узрадаваўся, нібы малое дзіця, — першы ўзлез на каня, ужо хоча крычаць „Но! Но!“ Дочкі — за каралём. За імі аўчар і браты. Перакінуў каваль грыву каня на другі бок. Узвіўся конь і паляцеў. Толькі вецер свішча, кароль за карону трымаецца, дочкі — за спадніцы, аўчар — за бараду!

Прыляцелі яны на месяц. А там сіняя рэчка, і зялёны чарот, і белая качка — усё, як стралок сказаў, толькі залатога чубка не відаць — ганяе вецер па месяцу залатыя перайкі, перакатвае з месца на месца. Пашкадавалі каралеўны качку. Тут кравец перайкі сабраў, на месца паставіў, давай сваёй доўгай іголкай махаць. Раз, два, тры — чубок на месцы, як і быў.

Селі яны зноў на каня і памчаліся назад, конь толькі капытамі хмаркі раскідае. Не паспелі азірнуцца — ужо зноў каля авечай загарадзі стаяць.

Пагледзелі каралеўскія дочкі на сыноў аўчара — што за малайцы! І прычапіліся да караля — аддавай іх замуж за сыноў аўчара. Кароль туды, сюды, а нічога з дзеўкамі не зробіш, калі ім што ў галаву ўзбрыдзе! Ды і што казаць — спадабаліся каралеўскім дочкам хлопцы з умелымі рукамі, ім цяпер ніхто не міл: за купца ісці — толькі і ведае, што людзей ашукваць! За прыдворнага — толькі і ведае, што пяткі лізаць! За вяльможу — толькі і ведае, што ўгору нос задзіраць! За пана — толькі і ведае, што з мужыка скуру лупіць!

Не вельмі ўжо гэта каралю спадабалася, ды што з жанчынамі зробіш. Загадаў кароль піва варыць ды вяселле гуляць. Падзяліў ён сваё каралеўства на тры часткі і аддаў разумным зяцям. І адгулялі ўсе тры вясельлі разам. Вось ужо было весела!

Мяне таксама запрашалі, ды пайсці не было ў чым. Тады прыслаў мне кароль шкляныя гамашы, папяровую вопратку ды масляную шапку. Прыбраўся я так, што сам сябе не пазнаў! Пайшоў на вяселле. Эх! Каб трохі бліжэй было ісці! — а то як пайшоў я па каменнях, дык і разбіліся мае дораныя гамашы, як пайшоў тут дождж — дык і разлезлася мая дораная вопратка, як прыгрэла сонца — дык і растала мая дораная шапка! Не прыйшлося мне пагуляць на вяселлі.

Ды вы ў суседскага ката запытайце, ён на вяселлі пабыў — ён і раскажа, як там было весела. Вось ён па страсе ідзе. Гэй, коцік, хадзі сюды, цябе клічуць!

Вершы Віктара Шведа

КОЛЬКІ МНЕ БЫЛО ГАДКОЎ?

— Колькі ты гадоў меў, тата,
Калі я прыйшоў у хату?
— Вось тады мне пачалося
Дваццаць восем.
— Колькі ж мне гадкоў, цікава,
Споўнілася, — спытаў
Славік, —
Калі татка нарадзіўся?
Я ўжо з панталыку збіўся...

ТРЭБА МЕНШ СПАЦЬ

— Мне ноччу снілася, павер,
Я на будове інжынер,
Будую аграмадны дом,
Рабочых поўненька кругом.
Ды што рабіць, — спытаў
Лявон, —
Каб споўніцца мог гэты сон?
— Раду табе магу я даць:
Меней, сыночак, трэба спаць!

малюнкі школьнікаў

Малюнак Юліты Баршчэўскай, вуч. V класа школы ў Трасцяніцы.

Паглыбляй свае веды

РАБЧЫК

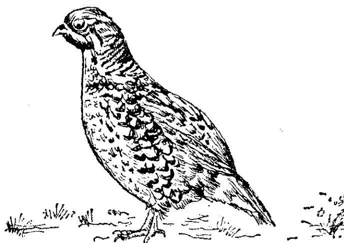
Рабчык — птушка сям'і цецеруковых атрад курынападобных. Жыве ў лясной зоне Еўропы і Паўночнай Азіі, на Беларусі звычайны аседлы від. Рабчык трапляецца ва ўсіх тыпах лесу з добра развітым падростам і падлескамі з елкі, ляшчыны, рабіны, крушыны, вярбы. Пазбягае адкрытых месцаў і чыстых хваёвых бароў. Напалоханы ўзлятае з шумам.

Рабчык большы час праводзіць на зямлі. Корміцца суквеццямі, пупышкамі, зялёнымі часткамі раслін, насеннем, ягадамі, насякомымі.

Даўжыня цела рабчыка — каля 30 см, маса да 400 грам. Апярэнне рабое (адсюль назва) з чорнымі, бурымі, шэрымі і белымі крапінкамі. У самца на галаве чубок і чорная плямка на горле. Хвост са светлай абляможкай на канцы.

Рабчык — манагам. Такуе вясной і ўвосень. У шлюбны перыяд (канец сакавіка — пачатак красавіка) самцы падаюць меладычны свіст, бегаюць за самкай, ахвотна ідуць на імітаваны свіст.

Самка будуе гняздо і наседжвае кладку яек. Гняздо рабчыка — ямка каля дрэва, куста,

на купіне імху, каля кучы ламачча, высланая травой, лісцем, ігліцай і іншым. Кладка (7-8, радзей 4-12 аліўкавых з бурымі крапінкамі яек) у другой палавіне красавіка, наседжванне яек — 19-22 сутак. Птушаняты рабчыка вылупліваюцца апушаныя, здольныя бегаць. Праз 10-11 дзён могуць узлятаць на галіны дрэў, у 2 месяцы дасягаюць памераў дарослых птушак.

Рабчыкі зімуюць парамі ці па аднаму. Часта на ноч закопваюцца ў снег.

Беларускія гульні

ІВАНКА

Апісанне гульні: на зямлі рысуюць круг дыяметрам 5—6 м — лес, а ў сярэдзіне круга квадрацік — дом лесавіка. У квадраціку змяшчаюць Іванку (ляльку, мяч, кубік) і выбіраюць лесавіка. Астатнія ігракі — лебедзі. Лебедзі, залятаючы ў лес, спрабуюць забраць Іванку, а лесавік — злавіць лебедзя рукой або дакрануцца да яго галінкай. Лебедзь, якому ўдасца вынесці з лесу Іванку, становіцца лесавіком, і гульня пачынаецца спачатку. Злоўленыя лебедзі выбываюць з гульні.

Правілы гульні: лесавік не мае права выходзіць з лесу і ўвесь час стаіць каля дома, а лебедзь схапіўшы Іванку, — перадаваць яго іншым.

Казімір Камейша

СКОРАГАВОРКІ

* ✲ *

Чорны кот,
як камінар,
Лапай кратае
ліхтар.
Зверху каркае варона:
— Кр-р-ратаць лапай
р-р-рызыкоўна!

* ✲ *

Шыкоўныя Машы
Купіўшы камашы,
Прыйшоў я дадому:
Нямашака Машы.

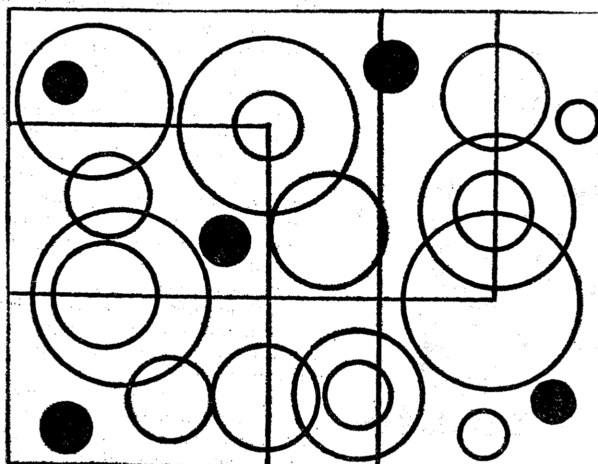
ПАЗНАЁМІМСЯ

231352, БССР, Гродзенская вобласць, Іўеўскі раён, п/о Трабы, в. Сенькенята. **Красоўская Таня** (13 гадоў, хоча пазнаёміцца з дзяўчынкай).

Вясёлы куточак

ТАКАЯ БЯДА

Сустрэўшы вучня, сусед запытаў:
— Іванка, ты перайшоў у другі клас?
— Нашыя вучні ўсе перайшлі, а я і мая настаўніца засталіся на другі год.

АДГАДАНКА

Колькі кругоў і прамавугольнікаў на гэтым малюнку?

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Suraska 1, „Зорка“.

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK 17.05.1991 r.
PROGRAM I
7.40 „Express gospodarczy”
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „Szkoła dla rodziców”
10.00 „Chłopi” — serial TP
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Było sobie życie” (20) „Mięśnie i tłuszcz” — serial
12.30 Historia
13.00 My, dorośli
13.30 Galerie świata: „Ermitaż”
14.05 Agroszkoła
14.35 „W poszukiwaniu Indii — Dżamma czy Yamna” — film dok.
15.05 „Kim być?” — pr. dla 15-latków
15.30 „Jak podróżować bez map” — film dok.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Lizak”
16.45 „Ciuchcia”
17.05 J. angielski dla dzieci
17.15 Teleexpress
17.35 „Raport”
18.00 „10 minut”
18.10 „Chłopi” — serial TP
19.00 „Express gospodarczy”
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Sprawy rodzinne” (2) — serial włoski
21.35 Zespół „Zapis” przedstawia
22.15 Weekend w „Jedynce”
22.25 Wiadomości wieczorne
22.40 Kinomania
23.10 Studio Festiwalowe Studenckiego Festiwalu Piosenki
PROGRAM II
7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 Mag. TV śniadaniowej
8.35 „Denver, ostatni dinozaur” — serial USA
9.00 Transmisja z obrad Sejmu
15.30 Powitanie
15.35 „Denver, ostatni dinozaur”
16.00 „Dwugłos” — program public.
16.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
17.00 „Przychodnia wszelkich dolegliwości” (23)
18.00—21.30 Programy regionalne
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Dobry ojciec” — ang. film fab.
23.20 CNN — Headline News
23.35 Noc z Anteną 5

SOBOTA 18.05.1991 r.
PROGRAM I
7.00 „W sobotę rano”
7.45 „Tydzień na działce”
8.15 „Piłkarska kadra czeka”
8.35 „Ziarno”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „5—10—15” oraz film z serii: „Było sobie życie”
10.35 J. angielski dla dzieci
10.40 „Na zdrowie”
11.00 „Wojna i pokój” — wojsk. pr. publ.
11.25 TV Koncert Życzeń
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Siódemka” w „Jedynce”
13.00 „U siebie” — magazyn mniejszości narodowych
13.30 „Z polski rodem” — magazyn polonijny
14.00 Walt Disney przedstawia
15.15 „Wesele na Kurpiach” — film dok.
15.45 „Loża” — magazyn teatralny
16.10 „Rokendroler”
16.35 „Butik”
17.15 Teleexpress
17.30 „Bo wolność krzyżami się mierzy” — film dok.
18.50 „Z kamerą wśród zwierząt”
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Pieśń słoneczna” — film prod. wł.-amer.-ang.
22.10 „Inni ludzie” — „Ostatnia zaliczka”
22.35 Wiadomości wieczorne
22.50 Sportowa sobota
23.35 „Ojciec chrzestny II” (1) — film fab. prod. USA
PROGRAM II
7.25 „Kaliber '91” — magazyn wojskowy
7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 „Kapitan Planeta i Planetarianie” (10)
8.35 Mag. TV śniadaniowej
9.15 „Mister Jaś Fasola” — program rozrywkowy
9.45 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.40 „Cudowne lata”
11.05 „W świecie ciszy” — pr. dla niesłyszących
11.25 „Bóg, honor, Ojczyzna”
12.25 Klub Yuppies programu „5—10—15” i film „Przygody Supermana”
13.25 „Zwierzęta świata”: „Góry orłosępa” (cz. 2)
13.50 Renata Kunkel — program muzyczny
14.20 „Bóg, honor, Ojczyzna”
14.50 Program dnia
15.00 „Klub profesora Tutki” — serial TP
15.30 „Santa Barbara”
17.00 „Bóg, honor, Ojczyzna”
17.30 „Punkt widzenia” — bis
18.00 Program lokalny
18.30 Godzina z Jerzym Zelnikiem
19.30 Studio Sport
20.00 Stefania Toczyska w Teatrze Wielkim im. St. Moniuszki w Poznaniu
21.00 „Bóg, honor, Ojczyzna”
21.30 Panorama dnia
21.45 „Módlę się z Wami i za Was”
21.50 XI Łódzkie Spotkania Baletowe
22.05 „Szkoda, że cię tu nie ma” — ang. film fab.
23.25 „Bóg, honor, Ojczyzna”
23.35 CNN — Headline News

NIEDZIELA 19.05.1991 r.
PROGRAM I
7.00 „Witamy o siódmej”
7.30 „Kraj za miastem”
7.55 „Po gospodarsku”
8.10 „Od niedzieli do niedzieli”
8.55 Program dnia
9.00 Teleranek oraz film z serii: „Kamienna tajemnica”
10.25 J. angielski dla dzieci
10.30 „Ryzykanci” (8) — „Tunel Atlantydy” — serial
11.25 „Notowania, czyli co się opłaca rolnikowi”
11.50 TV Koncert Życzeń
12.25 „Wszyscy jak malowani”
12.50 „Tęczowy Music Box”
13.35 Magazyn „Morze”
13.55 „Wesele na Kurpiach” — „Oczepiny” — film dok.
14.45 „Pieprz i wanilia”
15.30 Z archiwum Teatru TV: Z. Skowroński — „Mistrz”
16.50 „Telewizjer”
17.15 Teleexpress
17.35 „Wokół wielkiej sceny” — magazyn operowy
18.15 „Smak życia”
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Drzewo pachnące imbirem” (1) — serial ang.
21.05 Kabaret Olgi Lipińskiej
21.55 „7 dni — świat”
22.25 Sportowa niedziela
22.55 Wiadomości wieczorne
23.10 Studio Festiwalowe Studenckiego Festiwalu Piosenki
PROGRAM II
8.15 „Przegląd tygodnia” (dla niesłyszących)
8.50 „Drzewo pachnące imbirem” (1) — serial ang.
9.50 Program dnia
10.00 CNN — Headline News
10.10 „Jutro poniedziałek”
10.30 Program lokalny
11.00 „Czar starej płyty”
11.25 Muzyka moja miłość — Józef Bogusz
11.50 „Zbliżenia, czyli to i owo o filmie”
12.30 „Express Dimanche”
12.45 Gość „Dwójki”
13.00 Polska Kronika Filmowa
13.10 100 pytań do...
13.50 „Przecież to znamy” — Waldemar Malicki gra i opowiada o znanych utworach muzycznych
14.10 „Bas Boris Bode” (5)
14.55 Muzyczna antena 5 — recital Hanny Banaszak
15.25 Polacy — Stefan Stuligrosz
16.15 „Podróże w czasie i przestrzeni”: „Terra X: Gdzie leżała Atlantyda” (2 — ost.)
16.55 Program dnia
17.00 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata”
18.30 „Uśmiech z Galicji”
19.00 „Wydarzenie tygodnia”
19.30 Studio Sport
20.00 „Gwiazdy świecą wieczorem” — Krzysztof Jakowicz
21.00 Neptun TV — „Oczi czïorne” — recital zespołu
21.30 Panorama dnia
21.45 „Miłość matki” (1) — serial ang.
22.50 Gość „Dwójki”
23.00 „Rozmowy bez sekretów”
23.45 CNN — Headline News

PONIEDZIAŁEK 20.05.1991 r.
PROGRAM I
13.25 Aktualności telegazety
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Cisza i dźwięk
15.05 Telewizja Edukacyjna zaprasza
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Luz” — pr. nastolatków
17.15 Teleexpress
17.35 „Encyklopedia II wojny światowej”
18.00 „10 minut”
18.10 Program publicystyczny
18.30 „Alf” — serial USA
18.55 „Węglem i paragrafem” — Szymon Kobyliński o życiu i prawie
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 Nasza klasyka: „Sztuka konwersacji”
21.35 Program publicystyczny
22.00 Leksykon polskiej muzyki rozrywkowej — „S”
22.40 Wiadomości wieczorne
PROGRAM II
15.25 Powitanie
15.30 „Czas akademicki”
16.00 „Zwierzęta wokół nas”
16.30 „Widziane z Gdańska”
16.45 „Nietolerancja” — „Przemyśl”
17.30 „Kusza” — serial USA
18.00 Program lokalny
18.30 Przegląd Kronik Filmowych
18.50 „Nietolerancja” — „Antysemityzm”
19.00 „Ojczyzna — polszczyzna”
19.15 „Dwójka” zaprasza
19.30 Język angielski
20.00 „Nietolerancja” — „Tu jest cieplej”
20.35 „Powroty” — „Moje serce zostało we Lwowie” — film dok.
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Wszystkim, których kochałem” (3) — serial USA
22.45 „Nietolerancja” — „Obcy” — reportaż
23.45 CNN — Headline News

WTOREK 21.05.1991 r.
PROGRAM I
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „To się może przydać”
10.00 „Czerwony Kapturek i wilk” — węg. film. fab.
11.30 „Giełda pracy — giełda szans”
11.55 Aktualności telegazety
12.00 Wyprawy prof. Ciekawskiego
12.30 Wśród ludzi — Łączność
13.00 Chemia
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 „Tele-radio-komputer”
15.05 „Jedwabny szlak” (27)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Tik-Tak”
16.50 „Przygody Misia Ruxpina” — serial anim. ang.
17.15 Teleexpress
17.35 „Spin” — magazyn popularnonaukowy
18.00 „10 minut”
18.10 „Więźniowie św. Michała” — film dok.
18.55 W Sejmie i Senacie
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Czerwony Kapturek i wilk” — węg. film fab.
21.40 „Welcome to Poland” — magazyn społ.-gosp.
22.10 Księża-poeci: Czarnota, Kamecki, Ihnatowicz
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 „Art” — magazyn o sztuce
23.05 „Rozmowy intymne”
23.30 J. francuski
PROGRAM II
8.00 CNN
8.10 Język niemiecki (1)
8.45 „Denver, ostatni dinozaur” — film dla dzieci
9.05 J. angielski dla dzieci
9.10 „Santa Barbara”
10.00 CNN — Headline News
15.30 Program dnia
15.35 „Denver, ostatni dinozaur” — film dla dzieci
16.00 Przeboje na smyczki przedstawia Roman Lasocki
16.30 „Ekostres” — magazyn ekologiczny
17.00 „Ukryte miasto” — „Nova” — serial dok. USA
18.00 Program lokalny
18.30 Modlitwa wieczorna
18.50 „Szalom”: „Kibuc” — film dok.
19.30 J. angielski
20.00 Wrocław na antenie „2”
21.00 Wywiady I. Dziedzic
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Non stop kolor” — „Lead Belly” — film fab. USA
0.05 CNN — Headline News

ŚRODA 22.05.1991 r.
PROGRAM I
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „Przyjemne z pożytecznym”
10.05 „Dynastia” — serial
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Opowieści księżniczki Lilavati”
12.15 „Przygody kapitana Remo”
12.30 „Terra X: Gdzie leżała Atlantyda” — film dok.
13.15 „Świadkowie przeszłości”: „Jednoślad” — czech. film. dok.
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Ekonomika dla rolnika
14.45 Chemia bez tajemnic
15.05 „Świat roślin”: Dary wonne i smaczne” (8) — film dok. prod. czech.
15.30 Uniwersytet Naucz.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Jeden rok w pewnej szkole” (17) — serial czech.
16.45 „Sami o sobie”
17.15 Teleexpress
17.35 „Biznes”
18.00 „10 minut”
18.10 Klinika Zdrowego Człowieka — Bóle krzyża (2)
18.30 „Powrót Zygmunta Skoniecznego” — film dok.
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dynastia” (83)
20.55 Rozmowa z rzecznikiem praw obywatelskich prof. Ewą Łętowską
21.10 Studio Sport — mecz piłki nożnej
22.40 Wiadomości wieczorne
22.55 „Petenci” — pr. publ.
23.30 J. angielski
PROGRAM II
7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 Język niemiecki (2)
8.40 „Denver, ostatni dinozaur” — film dla dzieci
9.00 J. angielski dla dzieci
9.10 „Czerdziestolatek”
10.05 CNN — Headline News
15.30 Program dnia
15.35 „Denver, ostatni dinozaur”
16.00 „Dookoła świata” — „W Estonii”
16.30 „Festiwal Filmowy z Niepokalanowa
17.00 „Zmiennicy” — serial
18.00 Program lokalny
18.30 „M.A.S.H.” — serial
19.00 „Rebusy” — teleturniej
19.30 Język francuski
20.00 „Świat przedstawiony”
20.30 Festiwal Filmowy z Niepokalanowa
21.00 Reportaż
21.30 Panorama dnia
22.00 „W labiryncie”
22.35 „Telewizja nocą”
23.15 Sport
23.25 CNN — Headline News

CZWARTEK 23.05.1991 r.
PROGRAM I
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „Po sześćdziesiątce” — magazyn dla wszystkich
9.55 „Heroina” (6 — ost.)
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Powiedz mi, dlaczego?”: „Ryby i inne stworzenia morskie” — film dok. prod. USA
12.30 W świecie sztuki
13.00 Fizyka
13.30 Cisza i dźwięk
14.05 Agroszkoła
14.35 Ziemia — nasza planeta
15.00 M.E.N. informuje
15.05 „Duch romantyzmu” (13)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Kwant” oraz film z serii „Powiedz mi, dlaczego?”
17.15 Teleexpress
17.30 „Prawo prawa”
17.45 „Podróże na Kresy”: „Czy to była Anatewka” — film dok.
18.20 Graficzne pasje G. Chrostowskiej
18.50 Magazyn Katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Heroina” (6 — ost.)
21.00 „Pegaz”
21.30 Pr. publ.
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 „Zawsze po 21”
23.35 Język angielski
PROGRAM II
7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 Język niemiecki (3)
8.40 „Denver, ostatni dinozaur” (11)
9.05 J. angielski dla dzieci
9.10 „W labiryncie”
9.40 CNN — Headline News
15.30 Program dnia
15.35 „Denver, ostatni dinozaur” — serial USA
16.00 „Czapka dla skina” — reportaż
16.50 Studio Sport
17.10 „Giełda” — magazyn kupców i przemysłowców
17.40 „Całe życie Polaka” — reportaż
18.00 Programy lokalne
18.30 „Cudowne lata” (46)
19.00 Magazyn „102”
19.30 Studio Sport
20.00 Makowicz gra Gershwina — koncert w Filharmonii Poznańskiej
21.00 Ekspres reporterów
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Studio Teatralne „Dwójki”: E. Ionesco — „Lekcja”
23.05 „997” — kronika kryminalna

СЛУХАЙЦЕ БЕЛАСТОЦКАЕ РАДЫЁ!

На ультракароткіх хвалях (УКХ — 72,8 Мгц у Беластоку і 72,68 Мгц у Сувалках) — штодзень ад гадз. 5.30.

Перадачы на беларускай мове:
— **„Пад знакам Пагоні“** — штодзень у 8.30 і 18.45,
— **„Духоўныя сустрэчы“** — у суботу ў 8.30,
— **„Перад выхадам у царкву“** — у нядзелю ў 8.00,
— **„Беларускі радыёчасопіс“** — у нядзелю ў 8.15,
— **„Для школы і для дому“** — у сераду ў 8.30 і 18.45,
— **беларускі канцэрт пажаданняў** (платны) — у суботу ў 18.45.

КРЫЖАВАНКА

Упоперак: 1) месца для коннага прывода малатарні або сячкарні, 4) вялікая змяя, якая пераважна жыве ў джунглях, 7) неабрэзаны край дошкі, 9) каштоўныя рэчы, каштоўнасці, 10) хмызняковая расліна з буйнымі лістамі і кветкамі, сабранымі ў мяцёлкі, 11) прыродная мінеральная сыравіна, 12) жаночае імя, 15) стан, пры якім спіраецца дыханне ў грудзях, 18) рэдкі, адзіны ў сваім родзе экземпляр, 20) дзеянні, накіраваныя на дасягненне пэўнай мэты, 23) малое вадаплаўнай птушкі, 26) травяністая расліна з доўгім і жорсткім лісцем, 28) каралавы востраў, 29) афрыканская пустыня, 30) свавольнік, вісус, 31) траншэя, 32) салодкі здобны пірог, 33) апнуканства пры падліку.

Уніз: 1) пасудзіна, 2) тоўшча слаёў горных парод, якія адклаліся ў перадапошні перыяд геалагічнай гісторыі Зямлі, 3) жыве з мі-ласціны, 4) урачысты агляд войск, 5) персанаж у аповесці Якуба Коласа „Дрыгва“, 6) німфа рэк і ручаёў, 8) намер, план або ідэя мастацкага твора, 13) павелічальнае шкло, 14) ляжыць перад табой, 16) святы, апякун свойскай жывёлы, дзень якога адзначаецца 11(24) лютага, 17) халодная калючая зброя на канцы вінтоўкі, 19) колькасць мёду, сабраная пчалінай сям'ёй, 21) невялікая, бедная хата, 22) згода, 23) вушак, 24) покрыўка з тканіны, 25) возера на Беларусі, 27) пустазелле, падобнае на авёс.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку, змешчаную ў 14 нумары.

Упоперак: гібрыд, пост. Урал, опус, авансцэна, арол, кантылена, вадамерка, густ, паланянка, наём, Анды, кнот, рацыён.

Уніз: глоса, русалка, думанне, пляц, талака, смык, Эке, Рэа, амін, транжыр, лаганец, нос, выпуск, дол, туман, агат.

1		2		3	■	■	4		5		6
	■		■	7		8		■		■	
9					■	10					
	■		■	11				■		■	
12	13		14		■	15		16		17	
■	18				19		■		■		■
■		■		■	20		21		22		■
23		24		25		■	26				27
	■		■	28				■		■	
29						■	30				
	■		■	31				■		■	
32					■	■	33				

НІЎКА

АХВОТНА ПАЙШОЎ БЫ Я З НАНЬКАЙ НА „ШПАЦЫР“, АЛЕ ЗЯМЛЯ НАДТА СЫРАЯ, А Ў МЯНЕ АКУРАТ НЯМА ЦЫРАТКІ.

Мал. Адама Сяменчыка.

Бакоў літаратуры і літаратараў

З ЦЯБЕ І ПАЧНУ

У часы бясправя і рэпрэсій Заір Азгур ляпіў партрэты многіх вядомых тады людзей. Зляпіць партрэт, не паспее той і высахнуць, а таго, з каго яго ляпілі, возьмуць ды арыштуюць. Бярэ Азгур малаток і разбівае партрэт.

Мікола Хведаровіч, які тады працаваў у ЦК КПБ, быў рэдактарам адразу некалькіх часопісаў, сустрэўшы Заіра Азгура і ведаючы пра яго турботы, пажартаваў:

— Ляпіў бы ты, Заірка, лепей свіней... Не разбіваў бы штодзень іх партрэтаў...

— З цябе першага і пачну, — адказаў даволі злосна Хведаровічу Заір Азгур.

ПАСЯРОД ПАКОЯ СТАЯЎ СТОЛ

Валянцін Зуб прыйшоў у літаратуру з хлебазавода. І надта не разбіраўся, дзе якія знакі прыпынку трэба ставіць. І з яго, калі ён працаваў у „Вожыку“, не-не дый пасмейваліся. Асабліва — адказны сакратар Сяргей Дзяргай. Неяк Валянцін Зуб напісаў апавяданне, у якім быў сказ: „Пасярод пакоя стаяў стол“. І ў сказе гэтым пасля слова „пакоя“ стаяла коска. Сяргей Дзяргай, ухмыльнуўшыся, паклікаў да сябе Валянціна Зуба, спытаў:

— Валянцін, а чаму ты пасля „пакоя“ паставіў коску?

— А я-ай, — разгубіўся, пачырванеў Зуб. — Я ж і ведаў, што тут не трэба коска, а бачыш, паставіў.

І, узяўшы ў Дзяргая ручку, тут жа перанёс яе, паставіў пасля слова „стаяў“.

Запісаў **Барыс Сачанка**

(„Вожык“)

ПАЖАРТАВАЎ

Ігар ачмурэў ад нечага рабіць. Успомніў, што сёння — 1 красавіка. Каго б разыграць? Ды каго — ясна, сябрука і кампаньёна Алега. Даўно, з тых часоў, як выгналі з інстытута, яны папраўляюць свае фінансавыя справы на фарцоўцы, дакладней на тым, што ў Крымінальным кодэксе значыцца пад артыкулам „спекуляцыя“.

Ён набраў Алегаў нумар і старанна, да непазнавальнасці змяніўшы голас, пачаў:

— Добры дзень! Скажыце, калі ласка, тут жыве Трошкін Алег Піліпавіч?

— Так, гэта я, — усхвалявана адказаў той.

— Вас турбуе маёр Знаменскі з трэцяй сер... з аддзела ўнутраных спраў Цэнтральнага раёна.

А затым, быццам бы ненаўмысна, гаворыць: „Пачакайце хвілінку, — а сам кудысьці ўбок, але так, каб у трубцы было чуваць: — Таварыш капітан, высылайце машыну, ён дома... ды гэта ж той, па 151-ай за спекуляцыю. — А пасля ў трубачку: — Будзьце, калі ласка, дома. Зараз па вас прыедуць“.

Паклаўшы трубку, Ігар з гадзіну аж да колікаў у жываце душыўся ад смеху.

Сябру яго, Алегу, тым часам было не да смеху. Ён добра ведаў Крымінальны кодэкс. Ведаў і тое, што такое яўка з павіннай. Хуценька напісаўшы дома заяву, ён не стаў чакаць, пакуль па яго прыедуць. Злавіў таксі і сам завітаў у міліцыю. Там чыстасардэчна прызнаўся, пакаяўся. Не забыў і пра свайго сябра і кампаньёна Ігара, а таксама і яшчэ пра аднаго вельмі паважанага чалавека, які наогул не любіў жартаваць...

Сяргей Наско

НЕ ВЫТРЫМАЎ

Пабег на рынак.
Адно курынае яйка
— 50 капеек.
Кілаграм мяса — 20 рублёў.
Змыўся.
Рвануў на суседнюю вуліцу
да спекулянтаў.
Агата Крысці — 30 рублёў.
Шкарпэткі — 40.
Банка кавы — 50.
Паплёўся прэч.
Завітаў да камісійнага.
Чаравікі летнія — 110 рублёў.
Боты зімовыя — 260.
Джынсавая куртка — 650.
Уздыхнуў.
Падаўся ў камерцыйны магазін.
Спартыўны імпартны касцюм
— 1500 рублёў.
Шуба — 3500.
Плюнуў.
Зазірнуў у „Футравыя вырабы“.
Шапка — 1050 рублёў...
Дрыжачымі рукамі ён выцягнуў кашалёк, яшчэ раз пералічыў тое, што знаходзілася ў ім, і не вытрымаў: пайшоў з жыцця. Некралог быў кароткім: „Забіты цэнамі“.

Яўген Касцюк

Пераклаў з украінскай мовы Валерый Бабей

HOMO SOVETICUS

МУКА ВІНО МИЛА ТЫТУН

Мал. П. Козіча („Вожык“)

Ніва

Białoruski Tygodnik Społeczno-Kulturalny sponsorowany przez Ministerstwo Kultury i Sztuk'

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Аляксандр Максімюк, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар).

„Niwa", ul. Suraska 1, 15-950 Białystok, skr. poczt. 149, tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

I. Prenumerata pocztowa

1. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na III kwartał 1991 r. upływa 20 maja 1991 r.

2. Cena prenumeraty na III kwartał wynosi 13.000 zł + 6.500 zł za doręczenie. Od lipca 1 egz. kosztować będzie 1.000 zł.

3. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne. Wpłaty przyjmuje Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw Warszawa, ul. Towarowa 28. Nr konta: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11.

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 1800 zł.

Cena prenumeraty miesięcznej:
— maj — 7.200 zł.
— czerwiec — 9.000 zł.

Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 23.400 zł.

Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11. Nr konta NBP O/O Białystok 5021-3203-132.

Zam. 554/91.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

З чым прыязджаюць купалаўцы ў Беласток? ● У Гайнаўскім беларускім ліцэі ● Пра нашу нармальнасць — аб новай кніжцы Андрэя Садоўскага ● Стварэецца Клуб беларускай інтэлігенцыі ● Жыве Бандарыя! ● Польшча і падраздзяленні ген. Станіслава Булак-Балаховіча ў 1920 годзе.